

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

02-02-2022 08:15 - 09:45

Rådhuset, lokale 398

Information: Deltagere:

Hans van Binsbergen
Helle Bach Lauridsen
Karina Møller (afbud)
Lisbeth Schmidt Andersen
Martin Østergaard Christensen
Ole Kiil Jacobsen
Rasmus Ellermann-Aarslev
Stefan Møller Christiansen
Susanne Hammer-Jakobsen
Susanne Holst
Thomas Medom

Pkt. 2: Tid: 20 min. Deltagere: Mette Søberg, Helle Kathrine Wrang Klinge, Charlotte Mariane Buchhave og Louise Heltborg Budde

Pkt. 3: Tid: 15 min. Deltagere: Helle Mølgaard og Louise Dam Overballe

Pkt. 6: Tid: 45 min. Deltagere: Helle Mølgaard, Kasper Henriksen, Louise Dam Overballe, Sarah Gramstrup, Emil Jespersen og Birgit Møller

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud – høringsmateriale (OKJ).....	2
Punkt 3: Introduktion til udvalget om specialområdet i Børn og Unge (OKJ).....	3
Punkt 4: Forberedelse til byrådsmødet den 2. februar.....	4
Punkt 5: Eventuelt.....	4

Punkt 1: Godkendelse af referat

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

25-01-2022 13:45 - 15:30

Via Teams

Information: Deltagere:

Hans van Binsbergen
Helle Bach Lauridsen
Karina Møller (afbud)
Lisbeth Schmidt Andersen
Martin Østergaard Christensen
Ole Kiil Jacobsen
Rasmus Ellermann-Aarslev (afbud)
Stefan Møller Christiansen (afbud)
Susanne Hammer-Jakobsen
Susanne Holst (afbud)
Thomas Medom

Pkt. 2 Tid: 10 min. Deltagere: Helle Mølgaard og Louise Dam Overballe

Pkt. 3 Tid: 10 min. Deltagere: Karina Corneliusen, Jesper Callesen, Jens Møller Hald og Patrick Larsen

Pkt. 4 Tid: 10 min. Deltagere: Karina Corneliusen, Peter Kessel Overgaard og Henrik Helbo Lund

Pkt. 5 Tid: 10 min.

Pkt. 6 Tid: 20 min: Deltager: Christoffer Vengsgaard.

Pkt. 9 Tid: 20 Min. Deltager: Birgitte Andreasen

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Status på prøvehandling om træffetid ved psykolog og sundhedsplejerske på to skoler (OKJ)	1
Beslutning for Punkt 2: Status på prøvehandling om træffetid ved psykolog og sundhedsplejerske på to skoler (OKJ)	1
Punkt 3: Proces for kvalitetsopfølgning på 6-18-årsområdet 2022 (OKJ)	1
Beslutning for Punkt 3: Proces for kvalitetsopfølgning på 6-18-årsområdet 2022 (OKJ)	1
Punkt 4: Styre- og følgegruppe til implementering af det nye evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen (OKJ)	2
Beslutning for Punkt 4: Styre- og følgegruppe til implementering af det nye evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen (OKJ)	2
Punkt 5: Forankring af rådmandens pejlemærker (MØC)	3
Beslutning for Punkt 5: Forankring af rådmandens pejlemærker (MØC)	3
Punkt 6: Uddannelse af pædagogiske indeklimateambassadører (MØC)	3
Beslutning for Punkt 6: Uddannelse af pædagogiske indeklimateambassadører (MØC)	3
Punkt 7: Forberedelse til Børn og Unge udvalget den 26. januar	4
Beslutning for Punkt 7: Forberedelse til Børn og Unge udvalget den 26. januar	4
Punkt 8: Eventuelt	4
Beslutning for Punkt 8: Eventuelt	4

Punkt 1: Godkendelse af referat

Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat

OKJ spurgte til økonomien ift. DSA. Rådmanden nikkede til forslaget om fordeling ml. afdelingerne.

HvB spurgte til den grafiske opsætning af introduktionsmaterialet til udvalget. Rådmanden tilsluttede sig følgende: En grafisk opsætning af materialet er at foretrække, men hvis det af tids- og ressourcehensyn ikke muligt, er det ok.

Med disse bemærkninger blev referatet godkendt.

Punkt 2: Status på prøvehandling om træffetid ved psykolog og sundhedsplejerske på to skoler (OKJ)

Tid: 10 min. Deltagere: Helle Mølgaard og Louise Dam Overballe

Beslutning for Punkt 2: Status på prøvehandling om træffetid ved psykolog og sundhedsplejerske på to skoler (OKJ)

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat forslaget på dagsorden med henblik på, at rådmanden træffer beslutning om det videre forløb for den igangværende prøvehandling om træffetid ved PPR-psykolog og sundhedsplejerske på to skoler i indeværende skoleår.

Indstilling om, at

1. Prøvehandlingen stoppes på Møllevangskolen pr. januar måned 2022, mens tilbuddet på Mårslet skole fortsætter skoleåret ud.

Helle Mølgaard og Louise Dam Overballe deltog

Beslutninger:

- Rådmanden tiltrådte indstillingen.
- Udvalget orienteres, når prøvehandlingen er afsluttet på Mårslet skole.

(OKJ følger op)

Punkt 3: Proces for kvalitetsopfølgning på 6-18-årsområdet 2022 (OKJ)

Tid: 10 min. Deltagere: Karina Corneliusen, Jesper Callesen, Jens Møller Hald og Patrick Larsen

Beslutning for Punkt 3: Proces for kvalitetsopfølgning på 6-18-årsområdet 2022 (OKJ)

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat punktet på dagsorden med henblik på stillingtagen til proces for politisk behandling af kvalitetsopfølgningen på 6-18-årsområdet og afstemning af forventninger til indhold i rapporten – som opfølgning på chefteamets drøftelse om rapporten.

Indstilling om

1. At rapporten fremsendes til orientering og drøftelse i Børn og Ungeudvalget og ikke til godkendelse i byrådet.
2. At der ikke laves en hørings- eller udtalellesprocedure om rapporten i bestyrelserne mv.
3. At den overordnede tidsplan for kvalitetsopfølgingsrapport 6-18 år 2022 godkendes, se punkt 5.
4. At det drøftes, om rådmanden har vinkler til indholdet i rapporten, der skal medtænkes.

Karina Cornelius, Jens Møller Hald og Patrick Larsen deltog.

Beslutninger:

- Ad 1:
  - Processen skal være: Vi skal orientere byrådet om rapporten, når den er klar. Form: Mail fra TM til byrådet. Orienteringen skal være samtidig med drøftelsen i udvalget.
  - Udvalget: Der skal overvejes om læringssamtalen skal være et særskilt møde eller som en del af et ordinært møde. Afklares med formanden (**HvB følger op**).
- Ad 2: Godkendt
  - Emnet kan evt nævnes på de faste kvartalsmøder (**HvB følger op**).
- Ad 3: Godkendt
- Ad 4: Fraværsteamet - status på trivselsteam og andre indsatser ift. fravær.

(OKJ følger op)

Punkt 4: Styre- og følgegruppe til implementering af det nye evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen (OKJ)

Tid: 10 min. Karina Corneliusen, Peter Kessel Overgaard og Henrik Helbo Lund

Beslutning for Punkt 4: Styre- og følgegruppe til implementering af det nye evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen (OKJ)

Ole Kiil Jacobsen har punktet på dagsorden, da det på chefmøde den 9. december 2021 blev besluttet, at der skulle nedsættes en styregruppe med tilhørende arbejdsgrupper i

Børn og Unge for at koordinere og samstemme implementeringen af de forskellige delelementer i Det fremtidige evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen (EBiF).

Indstilling om at rådmanden tiltræder:

1. Forslaget om organiseringen af Styregruppe, med repræsentanter fra skolerne.
2. Forslag om at inddrage Sammen om Skolen Aarhus i den forestående implementering af Det fremtidige evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen.
3. Forslaget om procesplan

Karina Corneliussen, Peter Kessel Overgaard og Henrik Helbo Lund, som holdte oplæg. Slides eftersendt.

Beslutninger:

- Ad 1 og 2: Godkendt.
- Ad 3: Godkendt med opmærksomhed på, at der er en ambitiøs tidsplan.
- Opmærksomhed på procesplanen for de ændrede nationale test.
- MBU skal drøfte beslutningen om ikke at bruge frivillige nationale med Sammen om Skolen i Aarhus. Efterfølgende skal der være en rådmandsindstilling.

(OKJ følger op)

Punkt 5: Forankring af rådmandens pejlemærker (MØC)

Tid: 10 min.

Beslutning for Punkt 5: Forankring af rådmandens pejlemærker (MØC)

Direktør Martin Østergaard Christensen har sat sagen på dagsorden med henblik på at drøfte forankringen af rådmandens politiske pejlemærker for Børn og Unge 2022-2025.

Indstilling om

1. at rådmanden drøfter og godkender forslaget til forankring af de politiske pejlemærker

Beslutninger:

- Rådmanden godkendte indstillingen. Rådmanden er åben for andre måder, hvor pejlemærkerne kan implementeres.
- Pejlemærkerne skal på kvartalsmøderne med de faglige organisationer.

(MØC følger op)

Punkt 6: Uddannelse af pædagogiske indeklimateambassadører (MØC)

Tid: 20 min: Deltagere: Christoffer Vengsgaard. Præsentation- og inspirationsvideo om uddannelsen af pædagogiske indeklimateambassadører vises på mødet.

Beslutning for Punkt 6: Uddannelse af pædagogiske indeklimateambassadører (MØC)

Byrådet vedtog den 1. september 2021 "Aarhus Kommunes indeklimatestrategi for skoler". Med indeklimatestrategien blev det besluttet at Børn og Unge, i samarbejde med Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) og universiteter, igangsætter et forskningsprojekt indeholdende en uddannelse af pædagogiske indeklimateambassadører

Indstilling om at

1. Børn og Unge igangsætter uddannelsen af pædagogiske indeklimateambassadører

Christoffer Vengsgaard deltog, holdte oplæg og viste en video.

Beslutninger:

- Rådmanden godkendte indstillingen.
- Der skal være kommunikation.
  - Kobles med nogle af de fysiske forandringer.

(MØC følger op)

Punkt 7: Forberedelse til Børn og Unge udvalget den 26. januar

Beslutning for Punkt 7: Forberedelse til Børn og Unge udvalget den 26. januar

Oplægget om Gellerup -aftalen skal forkortes. **(HvB følger op)**

Punkt 8: Eventuelt

Beslutning for Punkt 8: Eventuelt

intet

Punkt 2: Forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud – høringsmateriale (OKJ)

Tid: 20 min. Deltagere: Mette Søberg, Helle Kathrine Wrang Klinge, Charlotte Mariane Buchhave og Louise Heltborg Budde

28. januar 2021

Side 1 af 6

1. Hvorfor fremsendes forslaget

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat punktet på dagsordenen med henblik på drøftelse og godkendelse af forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn forud for behandling i børn og ungeudvalget den 9. februar 2022 og høringsperiode fra den 14. februar – 11 marts 2022. Forslaget til udmøntningen lever op til minimumskravene i lovgivningen og kan finansieres inden for den økonomiske ramme af DUT-midlerne.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles, at rådmanden

- Drøfter og godkender forslag i bilag 1 og baggrundsbeskrivelse i bilag 2 med henblik på drøftelse i børn og unge udvalget og høring
- Drøfter og godkender proces og materiale til behandling i børn og unge-udvalget den 9. februar 2022
- Godkender høringsmateriale, herunder høringsliste, høringsbrev, vejledning til inddragelse af bestyrelser i høring og inspiration til hørings svar.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Et første udkast til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud blev præsenteret på rådmandsmøde den 4. januar 2022. Udkastet er efterfølgende blevet kvalificeret af BUPL, FOA, DTLAa, repræsentanter fra dagplejen, forældre- og handicaporganisationer.

Generelt bakker interessenterne op om forslaget, herunder at det pædagogiske tilsyn gennemføres af konsulenter forankret i forvaltningen. Der er særlig opmærksomhed på, at kadencen for observationer hvert 4. år ikke er hyppig nok til at skabe den ønskede værdi for udviklingen af kvaliteten, og om tilsynsmødet, der tager afsæt i lokale observationer, får den fornødne værdi for udviklingen af kvaliteten i læringsmiljøerne.

Århus forældreorganisation har peget på helt konkrete forslag til, hvordan forældrene kan inddrages yderligere i tilsynet, herunder repræsentation på tilsynsmøder og mulighed for kommentering af tilsynsrapport. Disse forslag er taget med i det justerede forslag. I inddragelsesprocessen har der været et særligt fokus på dagplejen. Det har medført forslag om, at rammen for udmøntning også indeholder en beslutning om at systematisere og ensarte tilsynet i ledelseslinjen af dagplejen på tværs af dagtilbud.

Sammenhængen til tilsynet i ledelseslinjen er ligeledes forsøgt styrket ved at forstå systematisk afsæt for og opfølgning på tilsynsmøder og tilsynsrapporter og et samarbejde mellem tilsynskonsulenter og børn og unge-chefer.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Dagtilbud

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 93 14
Direkte telefon: 30 52 68 73

Direkte e-mail:
lohebu@aarhus.dk

Sag: 21/056755-13
Sagsbehandler:
Louise Heltborg Budde
Charlotte Mariane Buchhave

Det reviderede forslag er beskrevet i bilag 1 og i bilag 2 er uddybende beskrivelse af baggrund for forslag.

28. januar 2021
Side 2 af 6

Som følge af inddragelsen er følgende elementer blevet justeret i forslaget.

Tilsynskonsulentens kompetencer

- Det er blevet præciseret, at tilsynskonsulenten skal have en pædagogisk baggrund og erfaring med udvikling af kvalitet i dagtilbud.
- Det er blevet præciseret, at tilsynskonsulenten skal have indsigt i arbejdet med børn, der har behov for en særligt tilrettelagt praksis.

Observationer

- Det er blevet præciseret, at de lokale ledere og medarbejdere skal medbringe observationer af læringsmiljøet til tilsynsmødet de år, hvor der ikke er gennemført en uvildig observation af tilsynskonsulenter
- Det bliver præciseret, at rammen for de lokale observationer lægger sig op ad de observationer, som gennemføres af tilsynskonsulenterne
- Det er blevet præciseret, at observationer også har fokus på kvaliteten af læringsmiljøerne for alle børn, herunder børn med særlige behov
- Der skal udarbejdes systematik for dokumentation af observationer og tilsynsrapporter

Tilsynsmøder

- Tilsynsmødet omhandler alene den pædagogiske kvalitet af læringsmiljøerne med afsæt i observationer og andre forhold, der har betydning for kvaliteten af læringsmiljøerne. Tilsynet med øvrige forhold føres i ledelseslinjen.
- Der udarbejdes fælles afsæt for dagsorden og drøftelse på tilsynsmøder for at sikre systematik og ensartethed
- Dagsordenen på tilsynsmøder indeholder fokus på særligt tilrettelagte læringsmiljøer for børn i udsatte positioner og med særlige behov
- Deltagerkredsen udvides med repræsentant fra forældreråd

Tilsynsrapporten

- Forældreråd bliver præsenteret for tilsynsrapporten forud for offentliggørelse og får mulighed for at kommentere
- Der udarbejdes en fælles ramme for tilsynsrapporten med henblik på at understøtte opfølgningen i ledelseslinjen på tværs af byen
- Møde med mellem tilsynskonsulent og børn og unge-chef om dagtilbuddets samlede tilsyn én gang hvert andet år forud for børn og unge-chefens 1:1 opfølgning om tilsyn med dagtilbudslederen.

Skærpet tilsyn

- Forældreråd bliver ligesom ledelse givet mulighed for at komme med redegørelse/kommentarer til den bekymring, som giver anledning til et skærpet tilsyn
- I forbindelse med udarbejdelse af handleplan bliver dagtilbudsbestyrelsen orienteret om handleplan og får mulighed for at kommentere.

28. januar 2021

Side 3 af 6

Dagplejen

- Der gennemføres observationer i dagplejen hvert 2. år, og de foregår hvert 4. år i dagplejehjemmet og hvert 4. år i legestuen.
- Der træffes beslutning om, at der beskrives en ensartet ramme for tilsynet i ledelseslinjen i sammenhæng til det pædagogiske tilsyn udført af forvaltningen

Indstillingen til byrådet om udmøntningen af lovforslaget vil beskrive rammerne for tilsynet jf. de minimumskrav lovgivningen stiller til byrådet. Indstillingen vil ikke omfatte de indholdsmæssige valg inden for rammerne, Udfyldelsen af rammerne vil ligge inden for rådmandens kompetence.

Opmærksomhed i forhold til inddragelse af forældre

På rådmandsmødet den 4. januar 2022 var det ønsket at skærpe involveringen af forældreperspektivet i tilsynet. Dette er blevet drøftet med forældreorganisationerne. På baggrund af ønske fra forældreorganisationerne er det tilføjet til forslaget, at repræsentanter fra forældreråd deltager i tilsynsmødet. Med afsæt i drøftelse i dagtilbudsleder- og dagplejenetværket samt et nærmere blik på praksis i andre kommuner kan følgende perspektiver kvalificere denne justering af forslaget:

Fordele ved forældredeltagelse i tilsynsmødet

- Forældres deltagelse på tilsynsmødet kvalificerer drøftelser om forældresamarbejdet. Under observationen i læringsmiljøet er det svært at observere på forældresamarbejdet, der er en del af det pædagogiske grundlag med betydning for kvaliteten i læringsmiljøet.
- Forældreråd/bestyrelse involveres ved at få indsigt i arbejdet med kvaliteten i læringsmiljøet og indgår i refleksioner om udvikling og opfølgning, som kan kvalificere det videre arbejde i råd og bestyrelse.

Ulemper ved forældredeltagelse i tilsynsmødet

- Det kan være sårbart for ledelse og medarbejdere at få tilbagemelding på observationer i læringsmiljøet, når der er forældre til stede. I forslaget gennemføres der ikke en tilbagemelding på observationen forud for tilsynsmødet i et fagligt rum.

- Det kan være en udfordring at skabe psykologisk tryghed for ledelse og medarbejdere, der oplever at blive vurderet på baggrund af observationen.
- Tilsynsmødet understøtter faglig udvikling, og forældrene repræsenterer et brugerperspektiv, som kan forstyrre den faglige dialog på tilsynsmødet.

28. januar 2021
Side 4 af 6

Der er forskellig praksis i andre kommuner i forhold til at have forældrepræsenterer med på tilsynsmøder. Det afhænger i nogen grad også af, hvordan rammen for tilsyn i øvrigt er organiseret.

I Aarhus Kommune deltager forældrerepræsenterer fra dagtilbudsbestyrelsen på læringssamtaler, hvor viden fra tilsynet også vil indgå som en del af den pædagogiske udvikling af dagtilbuddet.

Opmærksomhed i forhold til dagplejen

Flere ledelsesrepræsenterer fra dagplejen peger på, at observationer med en uvildig konsulent i dagplejehjemmene kan være ekstra sårbare for dagplejerne, der arbejder alene sammenlignet med observationer i en dagtilbudsafdeling, hvor der vil være et fagligt miljø med flere medarbejdere.

Opmærksomhed i forhold til udmøntning

Kulturforandring

Den nye opgave og organisering af det formaliserede tilsyn vil medføre en kulturforandring i Børn og Unge, som især indebærer en vigtig opgave i ledelseslinjen og hos de tilsynsførende konsulenter. Målet i kulturforandringen er at understøtte, at tilsynet bliver en del af en læringskultur. Opgaven retter sig både mod at skabe tryghed og kendskab til indholdet af tilsynet hos medarbejdere og forældre før og under tilsynet, samt at arbejde opfølgende i et læringsperspektiv med data efter tilsynet.

Kvalitetsopfølgning og tilsyn

- *Læringssamtaler*
Udmøntning af lovgivning om tilsyn vil medføre en vurdering af en evt. justering af elementerne i rammen for kvalitetsopfølgning og tilsyn. Herunder f.eks. antallet af læringssamtaler i en toårig kadence.
- *Kvalitetsrapport*
Dagtilbudsloven foreskriver, at byrådet hvert andet år har en drøftelse af kvaliteten på 0-6 årsområdet. Dette er udmøntet i udarbejdelsen af en kvalitetsrapport til byrådet i ulige år. Den nye lovgivning om tilsyn medfører, at byrådet hvert andet år skal præsenteres for en samlet rapport for tilsynet i alle kommunes dagtilbud.

I den forbindelse er det væsentligt at overveje og drøfte formål og sammenfald af data i de to typer rapporter med henblik på de fremadrettede kvalitetsdrøftelser omkring dagtilbudsområdet i byrådet.

28. januar 2021
Side 5 af 6

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Forslaget kan udmøntes inden for rammerne af DUT-midlerne.

5. Videre proces og kommunikation

Kommunikationsplan

I forbindelse med udmøntningen af lovgivningen udarbejdes der en kommunikationsplan i samarbejde med kommunikation.

Børn og Unge-udvalget

- Den 9. februar 2022 drøfter Børn og Unge-udvalget konkret forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn inden forslaget sendes i høring.
- Den 30. marts drøfter Børn og Unge udvalget resultatet af høringen, herunder et budgettema der kan styrke udmøntningen af tilsynet i Aarhus Kommune

Børn og Unge og samarbejdspartnere

Ledere, medarbejdere samt andre interessenter på dagtilbudsområdet, inviteres til virtuelle møder i foråret, som kan understøtte udmøntning og realisering af praksis omkring det formaliserede tilsyn i dagtilbuddene

- 1) Informationsmøde om forslag til udmøntning i Aarhus Kommune i forbindelse med høringsproces den 10. februar & den 22. februar
- 2) Informationsmøde om Måleredskaber til vurdering af kvaliteten i læringsmiljøer
- 3) Informationsmøde om udmøntning og kommende realiseringsproces

Høring

Høringen er berammet til fire uger fra den 14. februar til den 11. marts. Høringen går ind over vinterferien i uge 7.

Byrådsbehandling

Førstebehandling den 25. maj 2022

Andenbehandling den 8. juni 2022

Bilag

Forslag til udmøntning af lovgivning

Bilag 1: Forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud

28. januar 2021
Side 6 af 6

Børn og Unge-udvalget

Bilag 2: Forklæde til børn og unge udvalget

Derudover fremsendes forslag, pixi og lovgivning

Høring

Bilag 3: Høringsliste

Bilag 4: Høringsbrev

Bilag 5: Vejledning til drøftelse af høring i bestyrelser

Bilag 6: Inspiration til udarbejdelse af hørings svar

Baggrundsbilag

Bilag 7: Baggrundsbilag om udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud

Bilag 8: Tids- og ressourceforbrug i forslag til udmøntning

Bilag 9: Opsamling på involvering af interessenter

Bilag 10 : Lovgivning om tilsyn

Forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud

28. januar 2022

Side 1 af 2

Det formaliserede tilsyn med det pædagogiske indhold gennemføres i en 4-årig kadence af tilsynskonsulenter i forvaltningen, der har en pædagogisk baggrund.

Uvildighed i tilsynet sikres ved den centrale forankring i forvaltningen samt ved, at observationer, tilsynsmøder og tilsynsrapporter gennemføres og udarbejdes på et ensartet og systematisk grundlag i en fast kadence. Hensigten er at skabe en ensartet tilsynspraksis på tværs af byen, som kan kvalificere og supplere tilsynet i ledelseslinjen og styrke den fælles viden om og arbejdet med kvaliteten i dagtilbuddene.

Den 4-årige kadence indeholder uanmeldte observationer hvert 4. år i alle afdelinger i kommunale, selvejende og private dagtilbud, herunder dagplejehjem og legestuer.

Der observeres på kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø med afsæt i hele det pædagogiske grundlag i læreplanen. På baggrund af observationen dokumenteres vurderingen af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Den 4-årige kadence indeholder anmeldte tilsynsmøder hvert 2. år i alle afdelinger i kommunale og selvejende dagtilbud, herunder dagplejehjem og legestuer. Møderne foregår på afdelingsniveau og deltagerne er dagtilbudslederen, den pædagogiske leder, medarbejdere, repræsentant fra forældrerådet og tilsynskonsulent.

Hvert 4. år gennemfører tilsynskonsulenten et anmeldt tilsynsmøde i umiddelbar forlængelse af den uanmeldte observation. Her giver tilsynskonsulenten en tilbagemelding på observationen, hvorefter der vil være dialog med ledelse og medarbejderrepræsentanter om tilbagemeldingen samt andre forhold, der har betydning for kvaliteten i læringsmiljøet.

Hvert 4. år gennemfører tilsynskonsulenten igen et anmeldt tilsynsmøde, hvor der indgår dialog omkring arbejdet med kvaliteten i læringsmiljøerne. På dette tilsynsmøde medbringer afdelingen selv data fra observationer i læringsmiljøet, og der følges op på afdelingens arbejde med kvaliteten i læringsmiljøerne i den forgangne 2-årige periode siden sidste tilsyn. I forlængelse af de anmeldte tilsynsmøder udarbejder tilsynskonsulenten en tilsynsrapport, som indeholder den samlede vurdering af kvaliteten i afdelingen.

Tilsynsrapporten for hver afdeling offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside hver 2. år.

Byrådet skal foreligges den samlede tilsynsrapport for alle kommunens dagtilbud hvert 2. år.

Særligt omkring dagplejen

Forslaget omkring dagplejen omfatter uanmeldte observationer hvert 2. år før anmeldte tilsynsmøder på afdelingsniveau. Observationerne hvert 4. år gennemføres i dagplejehjemmene og hvert 4. år i legestuerne, da de sammen er dagplejen samlede læringsmiljø.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Dagtilbud

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 93 14
Direkte telefon: 41 85 56 91

Direkte e-mail:
chambu@aarhus.dk

Sag: 21/056755-19
Sagsbehandler:
Charlotte Mariane Buchhave
Louise Heltborg Budde

Forslaget indeholder yderligere, at der udarbejdes en fælles ramme og systematik omkring besøg og tilsyn foretaget af pædagogiske ledere og/eller dagplejepædagoger, der foregår løbende hos alle dagplejere i Børn og Unge.
Der udarbejdes og offentliggøres en samlet rapport for dagplejen hvert 2. år, der skal lægges på kommunens hjemmeside.

28. januar 2022
Side 2 af 2

Forklæde

Forslag til udmøntning af ny lovgivning om tilsyn i dagtilbud

Til: Børn og Unge-udvalget

Udvalgsmøde: 9. februar 2022

27. januar 2022

Side 1 af 1

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Baggrund

Lovgivningen om tilsyn i dagtilbud er trådt i kraft den 1. januar 2022 og skal udmøntes i Aarhus Kommune i foråret 2022. På udvalgsmødet den 9. februar præsenteres udvalget for konkret forslag til udmøntning forud for høringsperioden.

Forslaget til udmøntning er blevet udarbejdet med inddragelse af interessenter på området. Forslaget sendes i høring den 14. februar. Formålet med punktet er at invitere børn og ungeudvalget til at kvalificere forslaget med opmærksomhedspunkter.

2. Forberedelse til mødet

Der er vedlagt forslag til udmøntning af lovgivning i dagtilbud i Aarhus Kommune, baggrundsbilag samt en oversigt over den nuværende organisering af tilsynet i 6-byerne.

3. På mødet

Disposition for punktet om ny lovgivning om tilsyn i dagtilbud:

- Oplæg om forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud i Aarhus Kommune (cirka 15 min).
- Herefter kan udvalgsmedlemmerne stille spørgsmål til og kvalificere forslaget med deres perspektiver– (cirka 10 min)

Bilag

Forslag til udmøntning af lovgivning

Baggrundsbilag om udmøntning af lovgivning om tilsyn

Oversigt over organisering af tilsyn i 6-byerne

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon:
Direkte telefon: 30526873

Direkte e-mail:
lohebu@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Louise Heltborg Budde

Høringsliste

20. januar 2022

Side 1 af 1

Ledere og Bestyrelser
Dagtilbudsledere
Dagtilbudsbestyrelser (informerer via lederne)
Lederforeninger
Dagtilbudslederforeningen (DTLAA)
Foreningen af Selvejende Dagtilbudsledere i Aarhus Kommune
Private dagtilbud
Faglige organisationer
BUPL Århus
FOA Århus
Forældreorganisationer
Århus Forældre Organisation
ADHD foreningen
Høreforeningen
Autisme Østjylland
Handicaprådet
Specialtilbud
Specialdagtilbud Skovbrynet

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Skole

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 3052 6873

Direkte e-mail:
lohebu@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Louise Heltborg Budde

Man er naturligvis velkommen til at udtale sig, selvom man ikke fremgår af ovenstående liste.

Invitation til deltagelse i høring om udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud i Aarhus Kommune

Den 1. januar 2022 er ny lovgivning om tilsyn i dagtilbud trådt i kraft.

Formålet med lovgivningen er at ensarte og styrke kvaliteten i det kommunale tilsyn med og udvikling af kvaliteten i dagtilbuddene. I den nye lovgivning er der sat særligt fokus på tilsynet med kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer. Tilsynet skal have fokus på den pædagogiske praksis, herunder det pædagogiske personales interaktion med børnene m.v., hvor denne praksis vil skulle ses og vurderes i sammenhæng med formålsbestemmelsen for dagtilbud.

Lovgivningen stiller en række minimumskrav til byrådets beskrivelse af tilsynet i dagtilbuddene. Disse minimumskrav omhandler uanmeldte og anmeldte tilsynsbesøg, observationer, dialog med ledere og medarbejder og inddragelse af dagtilbudsbestyrelsen.

Forslaget til udmøntning har fokus på, at tilsynet skal skabe værdi og være afsæt for udvikling af praksis til gavn for ledere, medarbejdere og børn i dagtilbuddene.

Formålet med høringen er at give interessenter på dagtilbudsområdet mulighed for at kvalificere udmøntningen af lovgivningen med lokale perspektiver og erfaringer fra tilsynet.

Det er muligt at indgive høringsvar til forslaget i perioden 14. februar – 11. marts 2022.

I forbindelse med høringsperioden inviteres interesserede til et virtuelt informationsmøde om forslaget, der er sendt i høring. Der afholdes møde over teams både den 22. februar 2022 fra 16.00-17.00.

Du kan tilgå høringsmødet informationsmødet her [\(link indsættes\)](#)

På informationsmødet gennemgås udmøntningen af de centrale elementer i lovgivningen og der gives vejledning til, hvordan man som høringspart kan forholde sig til materialet. Der vil også være mulighed for at stille forståelsesspørgsmål. På høringsportalen kan I også finde vejledning til jeres høringsvar.

Efter endt høringsperiode indstilles udmøntning af lovgivningen om tilsyn i dagtilbud til politisk behandling.

Det forventes, at Byrådet behandler udmøntning af lovgivning om tilsyn første gang den 25. maj 2022.

Høringsvar uploades via høringsportalen her [\(link indsættes\)](#).

Jeg ser frem til at læse jeres høringsvar.

Med venlig hilsen
Thomas Medom
Rådmand, Børn og Unge

Vejledning til høringssvar fra dagtilbudsbestyrelser - Udmøntning af lov om tilsyn

Baggrund

Det gode børneliv

– Sammen om kvalitet for børnene og de unge

- Den 1. januar 2022 trådte ny lov om tilsyn i dagtilbud i kraft. I foråret 2022 pågår en lokal kommunal proces, hvor byrådet skal beskrive, hvordan den nye lovgivning udmøntes i Aarhus Kommune.
- Forslaget til udmøntning af ny lov om tilsyn i dagtilbud indeholder en række minimumskrav, som er besluttet ved lov.
- Det foreliggende forslag er udarbejdet med involvering af faglige organisationer, lederforeninger og forældreorganisationer
- Minimumskravene omfatter bl.a.
  - Unmeldte og anmeldte tilsynsbesøg
  - Observationer med afsæt i det pædagogiske grundlag
  - Dialog med ledere og medarbejdere
  - Offentliggørelse af tilsynsrapporter for hver dagtilbudsafdeling hvert andet år

Forslag til konkrete refleksionsspørgsmål

Det gode børneliv

– Sammen om kvalitet for børnene og de unge

- Hvordan forholder bestyrelsen sig overordnet til forslag til udmøntning af lov om tilsyn i dagtilbud? Styrker/Svagheder ved det foreliggende udkast? Hvad hæfter man sig ved? Er der noget, som giver anledning til undren?
- Hvordan forholder bestyrelserne sig til værdien og løftet i kvaliteten i det kommunale tilsyn med udmøntningen af minimumskravene i lovgivningen? Herunder beskrivelsen af observationer, tilsynsmøder, tilsynsrapporter mv.
- Hvad bliver bestyrelsen nysgerrig på at vide mere om eller få uddybet nærmere?
- Hvordan kvalificerer forslaget til tilsyn, bestyrelsernes tilsyn i dagtilbuddene?
- Hvordan kan bestyrelsen/forældreråd meningsfuldt blive involveret i tilsynet?
- Hvilken rolle kan bestyrelsen få i arbejdet med de anbefalinger til tiltag, som gives i en tilsynsrapport?

Praktisk info

Det gode børneliv

– Sammen om kvalitet for børnene og de unge

Byrådet forventes at behandle indstilling om tilsyn i dagtilbud første gang den 25. maj 2022.

Udtalelser uploades her [\(link til høringsportalen\)](#)

Fristen for at indsende høringssvar er fredag den 11. marts 2022 kl. 10.00.

Inspiration til formulering af hørings svar

Forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud

Nedenstående skema kan bruges som afsæt for jeres hørings svar. Skemaet kan bruges som hjælp til jeres drøftelse af hørings materialet og i formuleringen af jeres hørings svar. Spørgsmålene er vejledende og blot til inspiration. Når I skriver jeres hørings svar, kan I vælge at skrive ind i skemaet, hvis det giver mening for jer. Indhold og form på jeres hørings svar er selvfølgelig helt frivilligt, og materialet kan bruges som inspiration for dem, som ønsker det.

Hørings svar skal indsendes her: [indsæt link](#)

Uvildighed	Hørings svar
<p><i>Har I bemærkninger til forslaget om, at sikring af uvildighed i tilsynet?</i></p> <p>Uvildighed sikres ved at tilsynskonsulenter i forvaltningen gennemfører observationer, tilsynsmøder, tilsynsrapport på et ensartet og systematisk grundlag.</p>	
Uanmeldte observationer	Hørings svar
<p><i>Hvilke bemærkninger har I til forslaget om uanmeldte observationer, herunder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hyppighed</i> • <i>Længde</i> • <i>Indhold</i> • <i>Fokus</i> • <i>Andet / Yderligere</i> <p>Forslaget lægger op til uanmeldte observationer i alle dagtilbudsafdelinger, dagplejehjem og legestuer hvert 4. år. Observationen har en varighed af 3 timer i dagtilbudsafdelinger og legestuer og 2 timer i dagplejehjemmet. Observationen tager afsæt i et ensartet, systematisk, forskningsbaseret redskab, der har fokus på det pædagogiske læringsmiljøer med afsæt i det pædagogiske grundlag.</p>	

Observationerne udføres af tilsynskonsulenter fra forvaltningen.	
Lokale observationer	Hørings svar
<p>Hvilke bemærkninger har I til forslaget om lokale observationer, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyppighed • Længde • Indhold • Fokus • Andet / Yderligere <p>Forslaget lægger op til, at der hvert 4. år – og løbende – foretages observationer af læringsmiljøerne af de lokale ledere og medarbejdere. De lokale observationer lægger op ad de uvildige observationer, som foretages af tilsynskonsulenter, i metode og indhold.</p>	
Anmeldte tilsynsmøder	Hørings svar
<p>Hvilke bemærkninger har I til de anmeldte tilsynsmøder?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyppighed • Varighed • Indhold • Deltagerkreds • Andet <p>Forslaget lægger op til tilsynsmøder af 3 timers varighed i alle dagtilbudsafdelinger og dagplejeafdeling hvert andet år. Deltagerne på mødet er dagtilbudslederen, den pædagogiske leder, tilsynskonsulenten, repræsentant fra forældrerådet og evt. medarbejderrepræsentanter. Mødet følger en fast systematik og tager afsæt i vurderingen af kvaliteten fra observationen og andre forhold, som har betydning for kvaliteten af læringsmiljøerne.</p>	
Tilsynsrapporten	Hørings svar
<p>Hvilke bemærkninger har I til forslaget om tilsynsrapporter?</p> <p>- Form</p>	

<p>- <i>Indhold</i></p> <p>Tilsynskonsulenten udarbejder en tilsynsrapport for hver dagtilbudsafdeling hvert andet år. Tilsynsrapporten indeholder konklusioner om vurderingen af kvaliteten i den enkelte afdeling, anbefalinger til tiltag på baggrund af tilsynsmødet, samt andre forhold som har betydning for kvaliteten i afdelingen. Tilsynsrapporten offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside. Der udarbejdes en samlet rapport for alle kommunale dagplejere hvert andet år, som offentliggøres på kommunens hjemmeside samt i de enkelte dagplejehjem. I forbindelse med skærpet tilsyn ved en alvorlig bekymring afsluttes forløbet med en ny tilsynsrapport.</p>	
<p>Dagtilbudsbestyrelsen</p>	<p>Hørings svar:</p>
<p><i>Hvilke bemærkninger har I til inddragelse af dagtilbudsbestyrelsen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hyppighed</i> - <i>Indhold</i> - <i>Form</i> <p>Dagtilbudsbestyrelsen orienteres om tilsynet i dagtilbuddet én gang hvert andet år af tilsynskonsulenten.</p> <p>Derudover orienteres dagtilbudsbestyrelsen ved alvorlige bekymringer, som giver anledning til udarbejdelse af en handleplan. Dagtilbudsbestyrelsen får mulighed for at kommentere handleplanen. Handleplanen skal godkendes af Børn og Unge-chefen</p>	
<p>Skærpet tilsyn ved bekymring</p>	
<p><i>Hvilke bemærkninger har I til forslag om procedure ved skærpet tilsyn ved en bekymring?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Redegørelse fra ledelse</i> • <i>Bemærkninger fra forældreråd</i> • <i>Tilsynsmøde</i> <p>Ved forhold der giver anledning til bekymring indhentes redegørelse fra ledelse og forældreråd. Børn og Unge-chef, tilsynskonsulent og lokal ledelse aftaler</p>	

tiltag. Der følges efterfølgende op i ledelseslinjen.	
Skærpet tilsyn ved alvorlig bekymring	
<p><i>Har I bemærkninger til forslag om procedure ved skærpet tilsyn ved alvorlig bekymring?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Indhold</i> - <i>Fremgangsmåde</i> <p>Skærpet tilsyn ved alvorlige bekymringer følges op med et ekstra tilsynsmøde, en handleplan, som skal kommenteres af bestyrelse og godkendes af børn og ungechef. Inden for tidsrammen af handleplanen gennemføres en ekstra observationer, tilsynsmøde og tilsynsrapport.</p>	
Dagplejen	
<p><i>Har I bemærkninger til forslaget om at udarbejde en fælles ramme for det løbende tilsyn i ledelseslinjen i dagplejen?</i></p>	
Andre bemærkninger til forslaget?	

— Baggrundsbilag —

Forslag til udmøntning af lov om

tilsyn

i dagtilbud

27. januar 2022

Styrket tilsyn med det pædagogiske indhold i alle dagtilbud

Den 1. januar 2022 er ny lovgivning om tilsyn i dagtilbud trådt i kraft. Den nye lovgivning om tilsyn stiller krav om, at byrådet beskriver den kommunale udmøntning af en række minimumskrav til tilsynet.

Her kan man læse om den nye lovgivning og forslag til udmøntning af et styrket systematisk og formaliseret tilsyn med det pædagogiske indhold i alle dagtilbud i Aarhus Kommune.

Det kommende formaliserede pædagogiske tilsyn erstatter ikke tilsynet i ledelseslinjen, men supplerer og kvalificerer det.

Forslaget til udmøntning lever op til minimumskravene i lovgivningen og kan afholdes inden for den økonomiske ramme, der følger med af statslige DUT-midler i forbindelse med lovændringen.

Forslaget understøtter lovgivningens hensigt om tilsyn med og udvikling af kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer.

Den nye ramme for det formaliserede pædagogiske tilsyn skal kobles tæt til Børn og Unges ramme for kvalitetsopfølgning og tilsyn, herunder dagtilbuddenes læringsamtaler, det løbende tilsyn i ledelseslinjen, AarhusKompasset og Stærkere Læringsfællesskaber.

Fokus for implementeringen af de nye lovkrav vil være, hvordan de skaber værdi for dagtilbuddene. Værdi for ledelsen, værdi for medarbejderne og værdi for børnene. Målet er at kvalificere og understøtte det pædagogiske arbejde meningsfuldt.

Inddragelse i beskrivelse af forslag

Forslaget er udarbejdet efter lovgivningen er trådt i kraft den 1. januar 2022. I udarbejdelsen er forslaget løbende blevet kvalificeret af interessenter og ledere inden for området.

De involverede parter er

- Faglige organisationer
- Forældreorganisationer
- Handicaporganisationer
- Dagtilbudsledere
- Ledelsesrepræsentanter fra dagplejen
- Børn og unge-chefer

Høringsperiode

14. februar - 11. marts

Informationsmøde om høring

den 22. februar

Byrådsbehandling

25. maj 2022

Forslaget kommer i høring i midten af februar 2022 med henblik på beslutning i byrådet i forsommeren 2022.

Interessenterne vil efterfølgende blive inddraget i den konkrete udmøntning af af byrådets beslutningen.

Tilsyn i Børn og Unge før ny lovgivning

Frem til 1. januar 2022 har tilsynet i Børn og Unge alene været forankret i ledelseslinjen. Tilsynet har været systematiseret ved 6 årlige opfølgningssamtaler mellem børn og unge-chef og dagtilbudsleder.

Det har været inden for børn og unge-chefen og dagtilbudslederens kompetence og det lokale råderum at tilrettelægge det pædagogiske tilsyn med læringsmiljøerne i de kommunale dagtilbud. De selvejende dagtilbud har haft en driftsaftale med kommunen, og det har været bestyrelsen, som har haft ansvaret for tilsynet. Forvaltningen har ført tilsyn med private institutioner og pasningsordninger.

Den nye lovgivning medfører ændringer i Aarhus Kommunes organisering af det pædagogiske tilsyn.

FORMÅL OG HENSIGT MED ET STYRKET TILSYN

Hensigten med den nye lovgivning er at styrke kvaliteten i tilsynet med det pædagogiske indhold i alle dagtilbud i hele landet.

Den nye lovgivning styrker fokus på tilsynet med kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer og sætter fokus på betingelserne for alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse ved at styrke den professionelle dømmekraft i det løbende arbejde med realiseringen af den pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag i dagtilbuddene.

Tilsynet må ikke være et skrivebordstilsyn. Tilsynet skal føres med det levede børneliv.

Betydning af ny lovgivning for tilsyn i Børn og Unge i Aarhus Kommune

Beskrivelsen af rammen om tilsynet omfatter alle kommunale og selvejende dagtilbud, herunder dagplejen.

Den nuværende ramme for tilsyn med private institutioner og private pasningsordninger vil blive justeret i overensstemmelse med den ramme, som besluttes for de kommunale og selvejende dagtilbud.

Minimumskrav til det styrkede tilsyn jf. Dagtilbudslovens § 5

- Lovændringerne medfører minimumskrav til det kommunale tilsyn med dagtilbuddene.
- Tilsynet med det pædagogiske indhold i dagtilbud skal føres med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag og den pædagogiske læreplan i alle enheder eller afdelinger.

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG
OG DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Byrådet skal beskrive følgende elementer i tilsynet:

- Der skal sikres uvildighed i tilsynet
- Tilsynet skal indeholde anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg
- Tilsynet skal indeholde observationer af de pædagogiske læringsmiljøer
- Tilsynet skal baseres på kvantitative og kvalitative data
- Vurderingerne af den pædagogiske kvalitet skal dokumenteres skriftligt
- Kommunen skal indgå i dialog med ledelse og medarbejdere om vurderingen af kvaliteten og eventuelle opfølgende tiltag.
- Der skal iværksættes skærpet tilsyn ved bekymringer, og ved alvorlige bekymringer skal der laves en handleplan.
- Hvert andet år skal der offentliggøres en tilsynsrapport for hver dagtilbudsafdeling i dagtilbuddet, samt en tilsynsrapport for den samlede dagpleje
- Forældrene skal informeres om vurderingen af kvaliteten i de enkelte afdelinger
- Ved skærpet tilsyn skal forældrene orienteres om handleplan og have mulighed for at kommentere.
- Hvert andet år skal byrådet præsenteres for en samlet tilsynsrapport for kommunen

Det samlede forslag – Kort fortalt

Det formaliserede tilsyn med det pædagogiske indhold gennemføres i en 4-årig kadence af tilsynskonsulenter i forvaltningen, der har en pædagogisk baggrund.

Kadence for observationer og tilsynsmøder

Uanmeldte observationer gennemføres hvert fjerde år i alle dagtilbudsafdelinger

Anmeldte tilsynsmøder gennemføres hvert andet år i alle dagtilbudsafdelinger

Tilsynsmøder med afsæt i observationer af læringsmiljøet

Hvert fjerde år tager tilsynsmødet afsæt i observationer foretaget af en tilsynskonsulent

Hvert fjerde år tager tilsynsmødet afsæt i lokalt indsamlede data fra egne observationer

Uvildighed i tilsynet sikres ved en central forankring af tilsynskonsulenter i forvaltningen samt ved, at observationerne gennemføres på et ensartet og systematisk grundlag.

Hensigten er at skabe en ensartet tilsynspraksis på tværs af byen, som kan kvalificere og supplere tilsynet i ledelseslinjen og styrke den fælles viden om og arbejdet med kvaliteten i dagtilbuddene.

Det uanmeldte tilsyn foregår som en uanmeldt **observation** hvert 4. år i alle afdelinger i kommunale og selvejende dagtilbud, herunder dagplejehjem og legestuer.

Der observeres på kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø med afsæt i det pædagogiske grundlag i læreplanen. På baggrund af observationen **dokumenteres** vurderingen af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø.

På et **anmeldt** tilsynsmøde, der ligger i umiddelbar forlængelse af observationen, giver tilsynskonsulenten en tilbagemelding på observationen. Herefter vil der være en dialog med ledelse og medarbejderrepræsentanter om tilbagemeldingen samt andre forhold, der har betydning for kvaliteten i læringsmiljøet. Mødet foregår på afdelingsniveau og deltagerne er dagtilbudslederen, den pædagogiske leder, medarbejdere, repræsentant fra forældrerådet og tilsynskonsulent.

I Aarhus Kommune kaldes den enkelte vuggestue, børnehave eller integrerede institution for dagtilbudsafdeling. Hver dagtilbudsafdeling ledes af en pædagogisk leder.

Dagtilbudsafdelingerne er organiseret i dagtilbud, som består af 4-14 dagtilbudsafdelinger og ledes af en dagtilbudsleder.

Efter tilsynsmødet udarbejder tilsynskonsulentent en **tilsynsrapport**, som indeholder den samlede vurdering af kvaliteten i afdelingen på baggrund af den uanmeldte observation og dialogen på det anmeldte tilsynsmøde.

Tilsynsrapporten for hver **afdeling** offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside. 2 år efter en tilsynsrunde med uanmeldte observationer og anmeldte tilsynsmøder varsler og gennemfører tilsynskonsulentent igen et **anmeldt** tilsynsmøde, og det foregår ligeledes på afdelingsniveau.

På mødet følges der op på afdelingens arbejde med kvaliteten i læringsmiljøerne i den forgangne 2-årige periode siden sidste tilsynsrapport. På dette tilsynsmøde medbringer afdelingen selv data fra observationer i læringsmiljøet, og der udarbejdes en tilsynsrapport, der erstatter den 2 år gamle tilsynsrapport.

Det formaliserede tilsyn i en 4 årig periode i MBU

SKÆRPET TILSYN

År 1

Det formaliserede pædagogiske tilsyn

- Uanmeldt tilsyn ved observation
- Anmeldt tilsyn ved tilsynsmøde
- Tilsynsrapport for hver afdeling
- Orientering af dagtilbudsbestyrelsen
- Orientering af forældrebestyrelsen

Samlet tilsynsrapport

For alle dagtilbud i kommunen

Opfølgning i ledelseslinjen

Løbende tilsyn og opfølgning i ledelseslinjen

År 2

Opfølgning i ledelseslinjen

År 3

Det formaliserede pædagogiske tilsyn

- Anmeldt tilsyn ved tilsynsmøde
- Tilsynsrapport for hver afdeling
- Orientering af dagtilbudsbestyrelsen
- Orientering af forældrebestyrelsen

Samlet tilsynsrapport

For alle dagtilbud i kommunen

Opfølgning i ledelseslinjen

Løbende tilsyn og opfølgning i ledelseslinjen

År 4

Opfølgning i ledelseslinjen

Den samlede tilsynsrapport indgår i byrådets
drøftelser omkring kvalitet i dagtilbud

Krav om uvildighed

Uvildighed foreslås udmøntet ved, at tilsynskonsulenter ansat i forvaltningen gennemfører observationer i alle dagtilbudsafdelingerne, afholder tilsynsmøde med ledelse, medarbejdere og forældre samt skriver tilsynsrapporten for den enkelte enhed på et ensartet grundlag.

I forbindelse med høring af ramme for kvalitetsopfølgning og tilsyn pegede dagtilbudslederne på, at ressourcerne og kompetencerne til at gennemføre observationer og tilsynsmøder, som loven foreskriver, ikke vil være foreneligt med opgaveporteføljen hos dagtilbudsledere og pædagogiske ledere. De pegede på et ønske om, at tilsynskonsulenter i forvaltningen kvalificerer deres ledelse af kvaliteten i dagtilbudet med systematiske observationer af læringsmiljøerne.

Tilsynskonsulenten afholder også hvert andet år et møde med dagtilbudsbestyrelsen, hvor resultatet af hele dagtilbuddets tilsyn præsenteres og drøftes.

Derudover vil tilsynskonsulenten drøfte resultatet af tilsynet med den ansvarlige børn og ungechef med henblik på at kvalificere tilsynet i ledelseslinjen og opfølgningen på tilsynet i det daglige arbejde med kvalitet i dagtilbudet.

Tilsynskonsulentens uvildighed sikres ved, at observationer, tilsynsmøder og afrapportering foregår med afsæt i et ensartet og systematisk grundlag. Observationerne vil foregå med afsæt i forskningsbaseret viden om kvalitet i læringsmiljøer.

HVAD SIGER LOVGIVNINGEN OM UVILDIGHED?

Med uvildighed forstås, at tilsynet med dagtilbud skal tilrettelægges og udføres på en måde, som understøtter, at tilsynskonsulenten i videst muligt omfang er upartisk og kan forholde sig neutralt i forhold til det dagtilbud som den tilsynsførende skal vurdere.

Uvildighed kan sikres ved at tilsynet føres på et tydeligt grundlag.

Uvildighed kan sikres ved, at der er flere personer, som fører tilsyn, og det ikke er den samme person, som har den løbende faglige sparring med det pågældende dagtilbud. Den tilsynsførende skal overholde de gældende habilitetsregler i forvaltningsloven.

Observationer

Lovgivningens krav om uanmeldte tilsynsbesøg og om observationer udmøntes ved, at tilsynskonsulenter gennemfører én uanmeldt observation hvert fjerde år i alle dagtilbudsafdelinger.

Observationer i...

dagtilbudsafdelinger

- Der gennemføres 548 observationer over en periode på fire år
- 51 observationer i vuggestuer
- 41 observationer børnehaver
- 456 observationer i integrerede institutioner (én i vuggestuen og én i børnehaven)

dagplejen

- Der gennemføres 241 observationer i alle dagplejehjem hvert fjerde år
- Der gennemføres 19 observationer i legestuer hvert fjerde år (én i hver dagplejeafdeling)

Der gennemføres ligeledes observationer, når et formaliserede tilsyn eller det løbende tilsyn i ledelseslinjen eller f.eks. henvendelser fra forældre giver anledning til alvorlige bekymringer.

Det er nyt for ledere og medarbejdere i dagtilbuddene at blive observeret af en udefrakommende konsulent. Det bliver en vigtig ledelsesopgave at skabe tryghed blandt medarbejdere og ledere. Dette vil være få et særligt fokus, når lovgivningen skal realiseres.

Om observationen

Observationerne gennemføres med afsæt i et gennemgående observationsredskab. En observation varer tre timer. I integrerede institutioner med både vuggestue og børnehave gennemføres to observationer.

Tilsynskonsulenten, der observerer, har en pædagogisk baggrund og bred erfaring med kvalitetsarbejde i dagtilbud, herunder med indsigt i arbejdet med børn, der har behov for en særligt tilrettelagt praksis.

Der anvendes samme observationsredskab til observationer uanset, om det er i den almene tilsynskadence eller ved skærpet tilsyn.

ERFARINGER FRA PILOTPROJEKTER MED OBSERVATIONER AF LÆRINGSMILJØERNE

De medvirkende dagtilbudsledere og pædagogiske ledere peger på, at observationer gennemført af eksterne observatører ud fra en systematisk ramme, giver nyttig data omkring pædagogikken og kvaliteten i afdelingerne, som de kan arbejde videre med i ledelsen. En dagtilbudsleder udtaler, at det er værdifuldt, at observatøren er ude fra og observerer på praksis uden at være en del af den. På den måde giver observationen et reelt billede af, hvordan kvaliteten er i de 3 timer, hvor observationen foregår.

Observationerne kan, ifølge dagtilbudslederen også give nogen kvalificerede drøftelser om, hvorfor det ser sådan ud i praksis det pågældende tidspunkt, og det bidrager til, at styrke drøftelserne omkring pædagogikken i sparringerne mellem dagtilbudsleder og pædagogiske ledere.

Ifølge en pædagogisk leder giver observationerne viden om, hvad der fungerer godt, og hvad der skal arbejdes med. Observationerne har fokus på, hvordan det er at være barn det pågældende sted, og de giver et fælles afsæt for udviklingen af kvaliteten i samarbejdet mellem ledere og medarbejdere.

Udsagn fra medarbejdere peger på, at observationerne har udfordret deres antagelser, da dem, der kom ude fra så noget andet, end det, medarbejderne i praksis ser. Det har givet anledning til nye refleksioner. Medarbejdere har også givet udtryk for, at tilbagemelding på en observation føles som et klap på skulderen og en anerkendelse af deres arbejde.

Observationerne retter sig mod læringsmiljøer for alle børn i både dagpleje, vuggestue- og børnehaver samt børn med behov for en særligt tilrettelagt praksis.

Observationerne danner grundlag for vurderingen af den pædagogiske kvalitet, og om pædagogikken passer til den pågældende børnegruppe. De tilsynsførende har derfor brug for indsigt i den aktuelle børnegruppe, hvor der observeres for at kunne vurdere kvaliteten i læringsmiljøet.

Ledelse og medarbejdere skal kende grundlaget og fokus for observationerne. Det er ledelsens opgave at forberede medarbejderne.

I løbet af foråret 2022 tages der stilling til hvilket/hvilke observationsredskaber, der anvendes til observationerne

Lovgivningens krav om uanmeldte og anmeldte tilsynsbesøg udmøntes ved at observationen er uanmeldt og tilsynsmødet er anmeldt

Tilsynsmødet

Forslaget lægger op til et anmeldt tilsynsmøde hvert andet år.

På tilsynsmødet hvert fjerde år giver tilsynskonsulenten en tilbagemelding på sin observation, og på mødet er der en drøftelse af tilbagemeldingen og andre forhold, der har betydning for kvaliteten af læringsmiljøerne rettet mod alle børn, herunder børn med behov for en særligt tilrettelagt praksis.

På tilsynsmødet 2 år senere drøftes kvaliteten i dagtilbudsafdelingen med afsæt i afdelingens egne observationer samt andre forhold.

På tilsynsmødet deltager dagtilbudslederen, den pædagogiske leder for afdelingen, repræsentant fra forældrerådet, medarbejderrepræsentanter og tilsynskonsulenten.

LOVGIVNING OM TILSYNSMØDET (§5A STK. 6)

Kommunen skal som led i tilsynsbesøget indgå i dialog med lederen og medarbejdere i dagtilbuddet

Tilsynsrapporten

Hvert andet år offentliggøres en tilsynsrapport for hver enkelt dagtilbudsafdeling. Tilsynsrapporten skal offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside.

Tilsynsrapporten indeholder både kvantitative og kvalitative data med

- 1 Oplysninger fra basistilsynet
- 2 Vurdering af kvaliteten i læringsmiljøet på baggrund af observationer og opfølgning på observationer
- 3 Konklusioner og anbefalinger til tiltag til forbedringer af læringsmiljøet, herunder anbefalinger til tiltag ved bekymringer og skærpet tilsyn
- 4 Opfølgning på aftaler og opmærksomhedspunkter fra tidligere tilsynsbesøg

Forældrerådet for den enkelte afdeling forelægges rapporten forud for offentliggørelse og har mulighed for at komme med kommentarer. Kommentarer inkluderes ikke i selve rapporten, men kan offentliggøres parallelt.

Det er den pædagogiske leder, som f.eks. i forbindelse med et forældrerådsmøde, præsenterer rapporten for forældrene

En kommunal tilsynsrapport

Hvert andet år forelægges byrådet en samlet tilsynsrapport for hele kommunen.

Særligt om det pædagogiske tilsyn i dagplejen

Rammen for det formaliserede tilsyn indeholder en særskilt beskrivelse for dagplejen, der tager højde for dagplejens organisering i dagplejehjem og legestuer.

Beskrivelsen for dagplejen indeholder

- Forslag til udmøntning af det formaliserede tilsyn i dagplejen forankret i forvaltningen hos tilsynskonsulenter
- Forslag om en ensartet systematik i det løbende tilsyn i ledelseslinjen

Dagplejens organisering adskiller sig fra organiseringen i afdelinger i dagtilbud ved, at dagplejen arbejder alene i eget hjem og mødes med andre dagplejere i legestuer. Dagplejehjemmet og legestuen betragtes som det samlede læringsmiljø, hvor der observeres på kvaliteten med betydning for børnene.

Det formaliserede pædagogiske tilsyn i dagplejehjem og legestuer

Uanmeldte observationer

I forslaget til udmøntning af det formaliserede tilsyn i dagplejen er der derfor både observationer i dagplejens hjem samt i legestuen foretaget af tilsynskonsulenter i den 4-årige kadence.

I begge tilfælde vil der være uanmeldte observationer hos alle dagplejere samt legestuer og kun ét anmeldt tilsynsmøde pr. dagtilbud.

Anmeldte tilsynsmøder

I dagtilbud med under 10 dagplejere varer tilsynsmødet 2,5 time.

I dagtilbud med over 10 dagplejere varer tilsynsmødet 4 timer

Tilsynsmødet i dagplejen foregår for hele dagplejeafdelingen. Deltagerne er dagtilbudslederen, den pædagogiske leder for dagplejen, evt. dagplejepædagog, forældrerepræsentant for dagplejens forældreråd og repræsentant(er) for dagplejerne.

Tilsynsrapporter i dagplejen

Der udarbejdes en tilsynsrapport for hver dagplejeafdeling til brug i tilsynet i ledelseslinjen og det løbende arbejde med kvalitetsudvikling.

Der udarbejdes en tilsynsrapport for det samlede kommunale tilsyn i dagplejen, som offentliggøres på kommunens hjemmeside og i de enkelte dagplejehjem.

Forslag om ensartet systematik i ledelseslinjen

Forslaget for dagplejen indeholder yderligere, at der udarbejdes en fælles ramme og systematik for besøg og tilsyn foretaget af pædagogiske ledere og/eller dagplejepædagoger, der foregår løbende hos alle dagplejere i Børn og Unge. Den løbende sparring som dagplejepædagog eller pædagogisk leder har med dagplejerne ligger ud over kravet i lovgivningen om tilsyn.

Dagplejere arbejder primært alene, er ikke underlagt krav om en pædagogisk uddannelse. Derfor er der et behov for løbende faglig understøttelse. Hensigten med rammen omkring tilsynet i ledelseslinjen er at sikre en løbende og ensartet faglig understøttelse af alle dagplejere på tværs af dagtilbud i kommunen.

Skærpet tilsyn

Såfremt det formaliserede tilsyn (observationen eller tilsynsmødet) eller andre forhold **giver anledning til bekymring**, iværksættes et **skærpet tilsyn**. Her udarbejder dagtilbudsledelsen en redegørelse for det bekymrende forhold, samt hvordan der arbejdes med at styrke kvaliteten og forholdene, der giver anledning til bekymring. Der indhentes ligeledes en kommentar fra forældrerådet, såfremt sagens beskaffenhed tillader det. Dette drøftes på tilsynsmødet eller om nødvendigt på et ekstra tilsynsmøde, hvor der tages stilling til, hvordan bekymringen håndteres lokalt. Herefter følges der op i ledelseslinjen.

Skærpet tilsyn ved alvorlig bekymring

Ved en **alvorlig bekymring** for kvaliteten i læringsmiljøet i en afdeling eller dagpleje afholdes der et opfølgende tilsynsmøde med deltagelse fra dagtilbudsleder, pædagogisk leder, medarbejder og tilsynskonsulent. På mødet udarbejdes en handleplan med konkrete aftaler om tiltag, opfølgning og evaluering af tiltagene.

Børn og Ungechefen godkender handleplanen.

Forældrebestyrelsen orienteres om handleplanen og får mulighed for at kommentere. Det skærpede tilsyn afsluttes med en observation og et tilsynsmøde. Der vil blive udarbejdet en ny tilsynsrapport på baggrund af observation og nyt tilsynsmøde, som kan offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside. Hvis den alvorlige bekymring ikke er forbedret inden for en aftalt periode, gennemføres et ekstraordinært tilsynsmøde med deltagelse fra BU-chefen.

LOVGIVNING OM INDDRAGELSE AF FORÆLDRE I FORBINDELSE MED SKÆRPET TILSYN (§5B STK. 5)

Forældrebestyrelsen skal have en orientering om handleplanen og have mulighed for at komme med bemærkninger. Orienteringen af forældrebestyrelsen og forældrebestyrelsens eventuelle bemærkninger skal ske hurtigst muligt.

I forbindelse med udmøntningen af den byrådsbesluttede ramme for tilsyn skal følgende afklares og beskrives

- Hvilken type bekymringer eller bekymrende forhold kan udløse et skærpet tilsyn?
- Hvad er forskellen på bekymringer og alvorlige bekymringer?

Inddragelse af dagtilbudsbestyrelsen

Hvert andet år inviteres dagtilbudsbestyrelsen til et møde, hvor tilsynskonsulenten præsenterer tilsynet på tværs af dagtilbuddet.

Dagtilbudsbestyrelsen skal orienteres om vurderingen af den pædagogiske kvalitet i tilsynsrapporten.

Forældrene involveres derudover på afdelingsniveau ved, at en repræsentant fra forældrerådet deltager i tilsynsmødet, og at forældrerådet bliver præsenteret for rapporten forud for offentliggørelse og har mulighed for at kommentere den. I forbindelse med skærpet tilsyn bliver dagtilbudsbestyrelsen orienteret og får mulighed for at kommentere.

Dagtilbudslovens § 5

”§ 5. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med indholdet i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, enheder i daginstitutioner efter § 19, stk. 6, dagplejen efter § 21, stk. 2 og 3, obligatoriske læringstilbud efter § 44 a og puljeordninger med tilskud efter §§ 101 og 102, herunder det pædagogiske indhold, jf. §§ 5 a og 5 b, samt den måde, opgaverne udføres på, herunder at de rammer og eventuelle prioriterede indsatser, der er fastsat efter § 3 a, stk. 2, efterleves. Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre rammer for tilsynet, herunder beskrive, hvordan tilsynet med det pædagogiske indhold, jf. stk. 1, tilrettelægges, og 1) hvordan kommunen anvender anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg og sikrer uvildighed i tilsynet, jf. § 5 a, stk. 2 og 3, 2) hvordan kommunen anvender data, herunder observationer, i tilsynet, jf. § 5 a, stk. 4 og 5, og 3) processen for iværksættelse af skærpet tilsyn og for udarbejdelse af en handleplan, jf. § 5 b, stk. 3-5. Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal minimum hvert andet år offentliggøre en tilsynsrapport for hver enkelt daginstitution efter § 19, stk. 2-5, og institutionslignende puljeordning med tilskud efter §§ 101 og 102. Kommunalbestyrelsen skal for daginstitutioner med flere enheder efter § 19, stk. 6, minimum hvert andet år offentliggøre en tilsynsrapport for hver enkelt enhed. Kommunalbestyrelsen skal for dagplejen efter § 21, stk. 2 og 3, og dagplejelignende puljeordninger med tilskud efter §§ 101 og 102 minimum hvert andet år offentliggøre en samlet tilsynsrapport for dagplejen. Tilsynsrapporten skal offentliggøres på det enkelte dagtilbuds hjemmeside.

Læs lovtæksten [her](#)

**Bilag 2:
Beregning af
tidsforbrug i
forslag til
udmøntning
af lovgivning
om tilsyn**

Elementer i tilsynet	Gennemsnitligt årligt tidsforbrug i timer
Uanmeldt tilsyn: observation i alle dagtilbudsafdelinger: 10 timer <i>I alt 548 observationer i alle vuggestuer, børnehaver og både vuggestue- og børnehave i integrerede institutioner hvert fjerde år</i>	1370
Observation i dagplejehjem: 8 timer <i>I alt 241 observationer i alle dagplejehjem hvert fjerde år</i>	482
Observation i legestuer i dagplejen: 10 timer <i>Observation i en legestue i hver dagplejeafdeling hvert fjerde år.</i>	47,5
Tilsynsmøde i dagtilbudsafdelinger: 11 timer <i>Der gennemføres tilsynsmøder i alle 320 dagtilbudsafdelinger. Det betyder, at der vil være to observationer for en integreret institution, men én tilsynsrapport og et tilsynsmøde.</i>	1760
Tilsynsmøde i dagplejeafdelinger: 11 timer <i>Der gennemføres tilsynsmøder for alle dagplejeafdelinger i de 19 dagtilbud med en dagplejeafdeling. Der vil være stor variation i størrelsen af afdelingerne, hvorfor varigheden af mødet også vil variere fra 2 timer til 4 timer. Beregningerne af tidsforbruget er foretaget med afsæt i et gennemsnit på 3 timer ved et tilsynsmøde.</i>	104,5
Møde med børn og ungechefer: 4 timer <i>Tilsynskonsulenten giver tilbageløb til børn- og ungechef på resultatet af det samlede tilsyn for hvert dagtilbud (37) med henblik på at understøtte det løbende tilsyn i ledelseslinjen.</i>	74
Orientering af dagtilbudsbestyrelser: 5 timer <i>Et samlet orienteringsmøde for dagtilbudsbestyrelsen om resultatet af det samlede tilsyn i dagtilbuddet. 37 dagtilbudsbestyrelser.</i>	92,5
Skærpet tilsyn ved bekymring: 5 timer <i>En forventning om bekymringer i 5 % af alle enheder (776) medfører et skærpet tilsyn i 40 enheder hvert andet år.</i>	100
Skærpet tilsyn ved alvorlig bekymring: 17 timer <i>En forventning om alvorlige bekymringer i 2 % af enhederne medfører et skærpet tilsyn og udarbejdelse af handleplan i 16 enheder hvert andet år.</i>	136
Møde med børn og ungechef i forbindelse med skærpet tilsyn i selvejende dagtilbud: 4 timer <i>En forventning om skærpet tilsyn i 7 % af de 30 enheder i de selvejende dagtilbud</i>	4
Samlet rapport for dagplejen hvert andet år	50
Samlet rapport til byrådet hvert andet år	100
I alt årligt tidsforbrug	4320,5
Årsværk	3,5
Årlige lønomkostninger i kr. v. årlig løn på 650.000kr. (incl. overhead)	2.246.600

Forudsætninger for beregningerne er følgende:

- Der gennemføres 548 observationer hvert 4. år i alle kommunale og selvejende dagtilbud. En observation i alle vuggestueafdelinger, børnehaveafdelinger og to observationer i integrerede institutioner, henholdsvis vuggestue og børnehave.
- Der gennemføres 241 observationer i alle dagplejehjem hvert fjerde år.
- Der gennemføres 19 observationer i legestuer hvert fjerde år.
- Observationen inkl. forberedelse og afrapportering er estimeret til 10 timer, heraf er observationen berammet til tre timer.
- Tilsynsmødet, incl. forberedelse og udarbejdelse af tilsynsrapport er estimeret til 11 timer
- 37 dagtilbudsbestyrelser skal orienteres hvert andet år. Mødet er berammet til to timer. Det samlede tidsforbrug er estimeret til fem timer pr. dagtilbudsbestyrelse.
- Antagelse om bekymringer, der giver anledning til skærpet tilsyn i 5% af dagtilbuddene. Et skærpet tilsyn er berammet til 5 timer.
- Antagelse om alvorlige bekymringer i 2% af tilsynet. Tidsforbruget ved et skærpet tilsyn ved alvorlige bekymringer er estimeret til 17 timer.
- Årsnorm på 1250 timer til tilsynsopgaven
- Konsulentlønning på 650.000 kr. årligt inkl. overhead

Opsamling på involvering af interessenter i forbindelse med udarbejdelse af forslag til udmøntning af lovgivning om tilsyn i dagtilbud

De involverede er chefteamet, BUPL, FOA, handicaporganisationer, ÅFO, dagtilbuds- og dagplejenetværk

Opmærksomhedspunkter fra chefteam, rådmand, følgegruppe (DTLÅ, BUPL og FOA)

Overordnet opbakning til forslaget, herunder organisering af tilsynskonsulenter i forvaltningen.

- Observationerne og tilsynsmødet skal have fokus på den pædagogiske kvalitet og læringsmiljøer for alle børn. Tilsynet skal skabe værdi for børnene.
- Forslaget skal kunne finansieres af DUT-midler (rådmand)
- Hensyntagen til dagtilbudslederens ressourcer i planlægning af kapacitet for observationer og tilsynsmøder
- Styrke beskrivelse af sammenhæng til tilsynet i ledelseslinjen
- De tilsynsførende skal have en pædagogfaglig baggrund
- Opmærksomhed på, hvordan observationer giver afsæt for en reel vurdering af kvaliteten i læringsmiljøet for alle børn.
- Opmærksomhed på, hvordan data fra observationer gennemført af medarbejdere kan indgå som data i tilsynsmødet.
- Styrke involvering af forældre i tilsynet
- Systematik i forhold dokumentation og journalisering fra tilsynet
- Evaluering (f.eks. I 2024 sammen med ramme for kvalitetsopfølgning og tilsyn)

26. januar 2022

Side 1 af 6

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Dagtilbud

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 93 14
Direkte telefon: 41 85 56 91

Direkte e-mail:
chambu@aarhus.dk

Sag: 21/056755-19
Sagsbehandler:
Charlotte Mariane Buchhave
Louise Heltborg Budde

Opmærksomhedspunkter fra handicaporganisationer

26. januar 2022

Side 2 af 6

Der bakkes overordnet op om forslaget med følgende bemærkninger:

- Bekymring for ressourceneutraliteten i forslaget, om det er muligt, at tilsynet får den ønskede værdi, når der ikke tilføjes yderligere ressourcer.
- Opmærksomhed på, at tilsynskonsulenter har de fornødne kompetencer ift børn med behov for en særligt tilrettelagt praksis.
- Opmærksomhed på om det uanmeldte besøg kan være tilstrækkeligt uanmeldt, når man ved, hvornår det anmeldte tilsynsmøde foregår
- Opmærksomhed på hvordan en observation på 3 timer kan være repræsentativ for læringsmiljøet hele dagen
- Opmærksomhed på, at der drøftes specialpædagogiske indsatser på tilsynsmøderne
- Har forældre, der er bekymrede, kendskab til, hvor de skal henvende sig ift skærpet tilsyn
- Opmærksomhed på hvordan forældre involveres yderligere end beskrevet i forslaget. Kan forældre deltage i de anmeldte tilsynsmøder? (Herunder forældre til børn med særlige behov)
- Opmærksomhed på opfølgning og kobling til det løbende arbejde med kvalitet og udvikling af læringsmiljøer.

Opmærksomhedspunkter fra ÅFO

26. januar 2022

Side 3 af 6

Ændringerne til det gamle tilsyn er minimale:

- Tilsynet vil fortsat primært være forankret i ledelseslinjen.
- Observationer hvert fjerde år vil ikke være tilstrækkeligt til at følge kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer
- Opmærksomhed på, om et tilsynsbesøg kan være et tilsynsmøde uden observation, herunder værdien af dette for udviklingen af kvaliteten.
- Opmærksomhed på krav til kvaliteten af observationer og data fra dagtilbudsafdelingen selv på de tilsynsmøder, hvor der ikke er en foretaget en uvildig observation. Vil man decentralt skulle gennemføre den samme observation, som tilsynskonsulenterne? Hvordan er systematikken i de observationer, hvordan sikrer man, at det ikke er maveførmelser og synsninger?

Forslag til yderligere inddragelse af forældre i tilsynet:

- Forældrerådsrepræsentant deltager på tilsynsmødet
- Forældrerådene får mulighed for at kommentere tilsynsrapporten inden offentliggørelse. Evt. udtalelse fra forældrerådet vedlægges tilsynsrapporten.
- Tilsynsrapporten fremlægges på forældrerådsmøde. Den pædagogiske leder kan forestå fremlæggelsen, hvis repræsentant fra forældrerådet har haft mulighed for at deltage på tilsynsmødet.
- Dagtilbudsbestyrelserne skal ikke kun orienteres om resultatet af tilsynet men involveres
- Tilsynsrapporten og konklusioner fra observation præsenteres på forældremøde

Klager og skærpet tilsyn:

- Forslag om, at man i forbindelse med tilsynsmødet også følger op på antallet af klager og karakteren af klager for at vurdere alvoren
- I forbindelse med skærpet tilsyn, hvor ledelsen udarbejder en redegørelse, er det vigtigt, at det videre forløb, ikke kun baseres på en redegørelse fra ledelsen. Det er vigtigt, at man indhenter andre perspektiver end ledelsen, man kunne f.eks. også indhente en redegørelse fra forældrerådet (afhængig af sagens karakter). Det er vigtigt med gennemsigtighed i klagehåndtering og beslutningsgrundlag for en afgørelse.

Ønske om ændring af styrelsesvedtægter

- Så forældrerådene har tilsynsforpligtelsen med dagtilbudsafdelingerne

Opmærksomhedspunkter fra dagplejeledelsen fra 4 dagtilbud

26. januar 2022

Side 4 af 6

Der bakkes overordnet op om forslaget med følgende bemærkninger:

- Der ønskes kommunalt opstillede minimumskrav og en ensartet systematik for det løbende tilsyn i ledelseslinjen for alle dagplejere på tværs af dagtilbud
- Opmærksomhed på at det formaliserede tilsyn i dagplejen bliver tilpasset dagplejens særlige organisering, og at der ifm. observationer bliver anvendt et redskab, som er udviklet specifikt til dagplejen
- Opmærksomhed på at længden af en observation bør forkortes i dagplejen ift. daginstitutioner
- Opmærksomhed på at undgå personhenførbare data ved offentliggørelse af tilsynsrapporter
- Bekymring for offentliggørelse af et skærpet tilsyns betydning for dagplejernes renommé
- Bekymring for at tilsynsrapporten bliver anvendt som et vurderingsredskab for forældre, hvor en enkelt dagplejer vil trække den samlede kvalitet ned
- Det er vigtigt, at ledelsen introducerer dagplejerne til det formaliserede tilsyn og særligt observationernes indhold og hensigt, så dagplejerne opnår tryghed omkring at blive observeret i eget hjem.
- Der efterspørges en tilsynsrapport på dagtilbudsniveau, som kan anvendes ved tilsynsmødet. Det vurderes, at den samlede tilsynsrapport for dagplejen ikke i lige så høj grad vil kunne skabe værdi i arbejdet med kvalitetsudvikling
- Det formaliserede systematiserede tilsyn kan bruges som løftestang for hele dagplejen. Det kan kvalificere dagplejen og få andre kandidater til at søge på sigt.
- mulighed for at der i forvaltningen produceres materiale, som kan anvendes til at introducere dagplejere for det styrkede tilsyn (evt. video)
- Opmærksomhed på hvornår tilsynsmødet afholdes med hensyn til dagplejers mulighed for deltagelse

Opmærksomhedspunkter fra dagtilbudsledernetværk

26. januar 2022

Side 5 af 6

- Bekymring for om DUT-midlerne er tilstrækkelige til at sikre kvaliteten i tilsynet alle år i den forslåede 4-årige kadence.
- Generelt ønske om flere uvildige observationer end hvert 4. år: kadence for observationer af de pædagogiske læringsmiljøer er for sjælden.
- Udfordring med varierende størrelse i afdelingerne: Der udtrykkes ønske om, at tidsramme for uanmeldte observationer og anmeldte tilsynsmøder tilpasses afdelingers størrelse.
- Ser mulighed for sammenhæng mellem det formaliserede tilsyn og arbejdet med stærkere læringsfællesskaber
- Styrke og præcisere beskrivelsen af sammenhæng til tilsyn i ledelseslinjen og det lokale råderum, samt mellem læringssamtaler og tilsyn.
- Opmærksomhed på at ledelse og medarbejdere har kendskab til observationsredskab, og hvad der observeres på i læringsmiljøerne: gennemsigtighed og tydelighed i fokus for observationer.
- Tydelig kobling med tilsyn og arbejde med realiseringen af den pædagogiske læreplan.
- Fokus på at skabe psykologisk tryghed hos ledere og medarbejdere
- Opmærksomhed på forældredeltagelse på tilsynsmøder: Det kan være sårbart, hvis forældre deltager, når afdelingen får tilbagemelding på observationer.

Opmærksomhedspunkter fra dagplejenetværk

26. januar 2022

Side 6 af 6

- Der bakkes op om, at der kommer en mere fælles ramme på tværs af kommunen.
- Opmærksomhed på, at der er en sammenhæng mellem hvad tilsynskonsulenten vurderer på, og hvad den pædagogiske leder bruger i det løbende tilsyn
- Opmærksomhed på, at det kan være en udfordring at pæd. leder skal lave tilbagemelding på tilsynskonsulentens observationer.
- Opmærksomhed på at skabe psykologisk tryghed ved at dagplejere har kendskab til både tilsynskonsulenter, ramme om observationer, og hvad der observeres på.
- Risiko for at komme til en lukket dør ved uanmeldte observationer.
- Opmærksomhed på, hvordan forældre involveres i tilsynet.

Lovtekst tilsyn i dagtilbud

20. januar 2022
Side 1 af 2

Dette notat indeholder lovtekst omkring tilsyn med det pædagogiske indhold i dagtilbud

Lovteksten gældende fra 1. januar 2022

»§ 5. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med indholdet i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, enheder i daginstitutioner efter § 19, stk. 6, dagplejen efter § 21, stk. 2 og 3, obligatoriske læringstilbud efter § 44 a og puljeordninger med tilskud efter §§ 101 og 102, herunder det pædagogiske indhold, jf. §§ 5 a og 5 b, samt den måde, opgaverne udføres på, herunder at de rammer og eventuelle prioriterede indsatser, der er fastsat efter § 3 a, stk. 2, efterleves.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre rammer for tilsynet, herunder beskrive, hvordan tilsynet med det pædagogiske indhold, jf. stk. 1, tilrettelægges, og

- 1) hvordan kommunen anvender anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg og sikrer uvildighed i tilsynet, jf. § 5 a, stk. 2 og 3,
- 2) hvordan kommunen anvender data, herunder observationer, i tilsynet, jf. § 5 a, stk. 4 og 5, og
- 3) processen for iværksættelse af skærpet tilsyn og for udarbejdelse af en handleplan, jf. § 5 b, stk. 3-5.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal minimum hvert andet år offentliggøre en tilsynsrapport for hver enkelt daginstitution efter § 19, stk. 2-5, og institutionslignende puljeordning med tilskud efter §§ 101 og 102. Kommunalbestyrelsen skal for daginstitutioner med flere enheder efter § 19, stk. 6, minimum hvert andet år offentliggøre en tilsynsrapport for hver enkelt enhed. Kommunalbestyrelsen skal for dagplejen efter § 21, stk. 2 og 3, og dagplejelignende puljeordninger med tilskud efter §§ 101 og 102 minimum hvert andet år offentliggøre en samlet tilsynsrapport for dagplejen.

Tilsynsrapporten skal offentliggøres på det enkelte dagtilbuds hjemmeside.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med indholdet i fritidshjem efter § 52, stk. 2-5, og klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud efter § 66, stk. 2-5, og den måde, hvorpå opgaverne udføres, herunder at de mål og rammer, der er fastsat efter § 3, efterleves. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre rammerne for tilsynet.«

2. Efter § 5 indsættes:

»Tilsyn med det pædagogiske indhold

§ 5 a. Tilsyn med det pædagogiske indhold i dagtilbud omfattet af § 5, stk. 1, skal føres med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag i den pædagogiske læreplan, jf. § 8, stk. 2.

Stk. 2. Tilsynet skal tilrettelægges, så der både foretages anmeldte og uanmeldte besøg i dagtilbud omfattet af § 5, stk. 1.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Dagtilbud

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 93 14
Direkte telefon: 41 85 56 91

Direkte e-mail:
chambu@aarhus.dk

Sag: 21/056755-18
Sagsbehandler:
Charlotte Mariane Buchhave
Louise Heltborg Budde

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal sikre uvildighed i tilsynet.

Stk. 4. Tilsyn med det pædagogiske indhold skal føres med inddragelse af både kvalitative og kvantitative data, herunder skriftlig dokumentation fra tidligere tilsynsbesøg, jf. § 5 b, stk. 2, og viden fra tidligere dialog med dagtilbuddet. Har der tidligere været iværksat et skærpet tilsyn med dagtilbuddet, og har der eventuelt også været udarbejdet en handleplan, jf. § 5 b, stk. 3-5, skal viden herfra i relevant omfang indgå i grundlaget for det enkelte tilsynsbesøg.

Stk. 5. Kommunen skal som led i tilsynsbesøget foretage observationer i dagtilbuddet.

Stk. 6. Kommunen skal som led i tilsynsbesøget indgå i dialog med lederen og medarbejdere i dagtilbuddet.

§ 5 b. Kommunen skal efter et tilsynsbesøg indgå i dialog med lederen af dagtilbuddet om vurderingen af kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer, herunder eventuelle opfølgende tiltag. Kommunen skal orientere forældrebestyrelsen om vurderingen af kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer.

Stk. 2. Kommunen skal skriftligt dokumentere tilsynet med kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer. Den skriftlige dokumentation skal, i det omfang det er relevant, give konkrete anvisninger på opfølgende tiltag, jf. stk. 1, 1. pkt.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal iværksætte skærpet tilsyn, hvis det vurderes, at kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer eller andre forhold i dagtilbuddet giver anledning til bekymring.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal iværksætte skærpet tilsyn og udarbejde en handleplan, hvis det vurderes, at kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer eller andre forhold i dagtilbuddet giver anledning til alvorlig bekymring. Skærpet tilsyn skal iværksættes, og handleplan udarbejdes, i umiddelbar forlængelse af at de alvorligt bekymrende forhold er konstateret.

Stk. 5. Handleplanen skal udarbejdes i dialog med lederen af dagtilbuddet og skal beskrive, hvordan der skal arbejdes med at styrke kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer eller andre forhold i dagtilbuddet, og hvordan der skal følges op herpå. Forældrebestyrelsen skal have en orientering om handleplanen og have mulighed for at komme med bemærkninger. Orienteringen af forældrebestyrelsen og forældrebestyrelsens eventuelle bemærkninger hertil skal ske hurtigst muligt. «

20. januar 2022

Side 2 af 2

Punkt 3: Introduktion til udvalget om specialområdet i Børn og Unge (OKJ)

Tid: 15 min. Deltagere: Helle Mølgaard og Louise Dam Overballe

Beslutningsmemo

26. januar 2022
Side 1 af 2

Emne **Introduktion til specialområdet i Børn og Unge på
Børn og Unge-udvalgsmøde d. 9. februar 2022**
Til **Rådmanden**

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat punktet på dagsorden med henblik på rådmandens stillingtagen til udkast til materiale til introduktion til specialområdet i Børn og Unge på Børn og Unge-udvalgsmøde den 9. februar 2022.

Som et led i det nye Børn og Unge-udvalgs introduktionsprogram er det besluttet, at alle udvalgsmøder i første halvår af 2022 starter med en introduktion til et udvalgt emne/område.

På udvalgsmødet den 9. februar 2022 er der dagsordensat et introtema om specialområdet i Børn og Unge.

Introduktionerne skal give udvalgsmedlemmerne et overordnet overblik over et emne eller område og bidrage til at klæde udvalgsmedlemmerne på, så de kan behandle budgettemaerne, byrådsindstillingerne og de øvrige sager der knytter sig til emnet.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles:

- At baggrundsnotat og slides til introtema om specialområdet i Børn og Unge godkendes.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Ifølge opdraget skal introduktionerne bestå af et oplæg om emnet på udvalgsmødet og et orienterende skriftligt materiale i almindeligt notatformat. Der skal være fokus på bl.a. organisering, rammer, nøgletal, overordnede tema-tikker mv.

Oplægget:

Der er udarbejdet udkast til slides til punktet, som indleder med en kort introduktion til specialområdet i Børn og Unge i Aarhus med reference til baggrundsnotatet. Dernæst gennemgås eksempler på politiske temaer og forslag fra det afgående byråd/udvalg. Dernæst gennemgås eksempler på aktuelle sager, som rækker ind i den nye byråds- og udvalgsperiode.

PPR Administration

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 89 40 37 77
Direkte telefon: 41 87 44 51

Direkte e-mail:
lodo@aarhus.dk

Sag: 22/002717-1
Sagsbehandler:
Louise Dam Overballe

Disposition for oplæg for udvalget (10-15 min):

1. Specialområdet i Børn og Unge i Aarhus – hvordan ser det ud? - Kort intro med faktuel information. Se også baggrundsnotatet.
2. Eksempler på politiske fokusområder - Nedslag på politiske sager og forslag fra det afgående byråd/udvalg.
3. Eksempler på aktuelle sager og temaer - Nedslag på sager og temaer, der rækker ind i den nye byråds-/udvalgsperiode

26. januar 2022
Side 2 af 2

Baggrundsnotatet

Der er udarbejdet et udkast til et baggrundsnotat, der tænkes som en overvejende faktuel introduktion til specialområdet i Børn og Unge. Notatet rummer bl.a. beskrivelser af de overordnede rammerne for specialområdet, struktur og organisering af området samt aktuelle nøgletal og udvikling på området.

Notatet skal ikke ses som udtømmende for de enkelte indholdselementer, men beskrivelserne kan tjene som et overblik, der kan give inspiration til at dykke nærmere ned i emnerne.

Bemærk, at der af plads- og prioriteringshensyn er foretaget nogle valg og fravalg. Specialområdet i Børn og Unge er et stort og komplekst område, og der kan ikke meningsfuldt introduceres til alle aspekter i et forholdsvis kort notat.

Disposition for baggrundsnotat

1. Værdigrundlag
2. Hvad gør man når et barn mistrives
3. Muligheden for specialpædagogisk bistand i almentilbuddet
  - o Dagtilbudsområdet
  - o Skoleområdet
  - o Fritidsområdet
4. Muligheden for specialpædagogisk bistand udenfor almentilbuddet
  - o Dagtilbudsområdet
  - o Skoleområdet
  - o Fritidsområdet
5. Visitation til specialtilbud og PPRs opgaver
6. Lovgivning, nøgletal og økonomi på specialområdet

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

-

5. Videre proces og kommunikation

-

Forklæde

26. januar 2022

Side 1 af 1

Introduktion til specialområdet i Børn og Unge

Til: Børn og Unge-udvalget

Udvalgsmøde: 09.02.2022

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Baggrund

Som et led i det nye Børn og Unge-udvalgs introduktionsprogram, er det besluttet, at alle udvalgsmøder i første halvår af 2022 starter med en introduktion til et udvalgt emne/område

På udvalgsmødet den 9. februar 2022 er der dagsordensat et introtema om specialområdet i Børn og Unge.

Introduktionen skal give udvalgsmedlemmerne et overordnet overblik, som giver de bedst mulige forudsætninger for at behandle budgettemaer, byrådsindstillinger og de øvrige sager der knytter sig til specialområdet i Børn og Unge.

PPR Administration

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 89 40 37 77

Direkte telefon: 41 87 44 51

Direkte e-mail:
lodo@aarhus.dk

2. Forberedelse til mødet

Der er vedlagt et baggrundsnotat med en generel introduktion til specialområdet i Børn og Unge. Notatet rummer bl.a. en beskrivelse af de lovgivningsmæssige rammer for specialområdet, beskrivelser af organiseringen af specialklasser, specialskoler, specialdagtilbud og specialfritidstilbud, nøgletal og økonomi for området samt aktuelle projekter og indsatser.

Sag: 22/002717-2

Sagsbehandler:
Louise Dam Overballe

Notatet skal ikke ses som udtømmende for de enkelte områder, men beskrivelserne kan tjene som et overblik, der kan give inspiration til fremadrettet at dykke nærmere ned i emnerne.

3. På mødet

Disposition for punktet om introtema om skoleområdet:

- Oplæg om specialområdet i Børn og Unge ved Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) ca. 10-15 min
- Herefter er der mulighed for spørgsmål fra udvalgsmedlemmerne.

Bilag

Som bilag er der vedlagt:

- Powerpoint-præsentation til punktet
- Baggrundsnotat med en generel introduktion til specialområdet i Børn og Unge

Generel introduktion til

Specialområdet

i Børn og Unge

INDHOLD

1

Værdigrundlag

Side 3

2

Hvad gør man når et barn mistrives

Side 5

3

Muligheden for specialpædagogisk
bistand i almentilbuddet

Side 7

4

Muligheden for specialpædagogisk
bistand udenfor almentilbuddet

Side 11

5

Visitation til specialtilbud
og PPRs opgaver

Side 15

6

Lovgivning, nøgletal og økonomi
på specialområdet

Side 20

1

VÆRDIGRUNDLAG

Aarhus Kommunes Børne- og ungepolitik

Aarhus Kommunes Handicappolitik

Salamanca-erklæringen

Aarhus Kommunes fælles inklusionsforståelse

1

AARHUS KOMMUNES BØRNE- OG UNGEPOLITIK

Børne- og ungepolitikken er et fælles fundament og en vigtig værdimæssig ramme og styringsredskab for arbejdet med alle børn og unge i Aarhus Kommune. Visionen er bl.a., at alle børn og unge udvikler sig til personligt robuste, livsduelige og kreative børn og unge, der bliver så dygtige, som de kan og som er rustede til at møde fremtidens udfordringer. Børne- og ungepolitikken kan læses [her](#). Den nuværende børne- og ungepolitik blev vedtaget af byrådet i december 2015 og udgør den fælles vision og det fælles værdigrundlag for arbejdet i Børn og Unge. Der er aktuelt sat en fornyelsesproces i gang, der skal give det nye byråd og Børn og Unge-udvalg en anledning til at drøfte værdier og visioner for det gode børneliv i Aarhus Kommune.

3

SALAMANCA-ERKLÆRINGEN

En anden vigtig værdimæssig ramme for arbejdet med specialundervisningsområdet findes i den såkaldte *Salamanca-erklæring* fra 1994 ([link](#)). Her blev det fastslået, at der skulle være en række principper for måden, hvorpå vi betragter specialundervisningsområdet. Danmark tiltrådte erklæringen i 1994, og har senere, i juli 2009, også ratificeret FN-konventionen. Erklæringens hovedindhold er, at alle børn har unikke egenskaber, interesser, evner og læringsbehov og derfor skal uddannelsessystemer og uddannelsesforløb indrettes så de tager hensyn til disse forskelle.

Derudover fastslås det i erklæringen, at de børn og unge, der har særlige uddannelsesmæssige behov, skal have adgang til almindelige skoler, som skal være i stand til at imødekomme deres behov.

2

AARHUS KOMMUNES HANDICAPPOLITIK

Aarhus Kommunes Handicappolitik understreger desuden, at vi har et særligt fokus på at støtte borgere, der har de største kompensationsbehov, så alle får mulighed for at deltage i meningsfulde fællesskaber. Find Handicappolitikken [her](#).

4

AARHUS KOMMUNES FÆLLES INKLUSIONSFORSTÅELSE

Slutteligt har Børn og Unge i fællesskab med Sociale forhold og Beskæftigelse (MSB) formuleret en fælles inklusionsforståelse som siger, at

'inklusion lykkes, når alle børn og unge trives, lærer og udvikler sig, når den enkelte gavner fællesskabet og når fællesskabet gavner den enkelte.'

Denne blev til som en reaktion på den statslige opmærksomhed på den såkaldte inklusionsprocent, altså hvor stor en andel af eleverne der modtog undervisning i hhv. normal- og specialklasser og blev vedtaget af byrådet i 2014.

2

HVAD GØR MAN NÅR ET BARN ELLER EN UNG MISTRIVES?

Hvis et barn eller en ung udviser tegn på mistriksel i dagplejen, vuggestuen, børnehaven, skolen eller i fritidstilbuddet, skal der reageres. Det kan både være forældrene eller pædagogerne / lærerne, som bliver opmærksomme på, at barnet ikke trives lige så godt som tidligere.

I Børn og Unge har vi et fælles børnesyn, som bl.a. bygger på et værdisæt om, at børn gør hvad de kan og det er de voksne som kan gøre noget anderledes. Det betyder først og fremmest, at fokus skal være på at skabe stærke børnefællesskaber, som alle børn kan trives og udvikle sig i. Og det betyder også at man, hvis et barn udviser mistriksel, altid skal starte med at kigge på de miljøer, barnet færdes i. Herefter kan man være nysgerrig på, hvordan der kan skabes de nødvendige ændringer for at barnet kommer i trivsel igen.

Børnesyn:

- Børn er mere ens end forskellige
  - Børn lærer og trives i fællesskaber
  - Børn er ikke problemet. De viser problemet
  - Børn gør, hvad de kan. Det er de professionelle, der kan gøre noget andet
-

3

MULIGHEDEN FOR SPECIALPÆDAGOGISK BISTAND I ALMENTILBUDET

Dagtilbudsområdet

Skoleområdet

Fritidsområdet

DAGTILBUDSOMRÅDET

Første skridt vil altid være, at forældre og de ansatte i dagtilbuddet snakker sammen og aftaler, hvem der kan gøre hvad for at barnet kommer i trivsel igen. Et tæt samarbejde mellem forældre og dagtilbud er afgørende for at skabe trivsel for barnet. Forældrene bidrager med deres viden og ressourcer ind i opgaven og i dagtilbuddet kan for eksempel inddrage egne ressourcepersoner og midler (eks. en specialpædagogisk vejleder) til at bringe barnet tilbage i trivsel igen. Nogle gange vil mindre ændringer være nok til, at barnet kommer i trivsel igen.

Andre gange er de ændringer, som dagtilbuddet og forældrene selv kan sætte i værk, ikke nok. Så vil dagtilbuddet i stedet kontakte Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og bede om specialpædagogisk vejledning til både pædagoger og forældre. Dagtilbuddet kan også ansøge PPR om at tildele vidtgående støtteressourcer til at understøtte barnet i en kortere eller længere periode. Hvis PPR vurderer, at barnet er i målgruppen, kan der gives ekstra støttemidler i en kortere eller længere periode, som eks. kan bruges til at ekstra indsats i dagtilbuddet. Dette kan eks. være opnormering, enten gennem ansættelse eller omfordeling af medarbejdere, udvidet forældresamarbejde eller arbejde med handleplaner.

SKOLEOMRÅDET

Ligesom i dagtilbuddet vil første skridt altid være, at forældrene (evt. sammen med barnet) og skolen snakker om, hvad der kan gøres for at barnet kommer i trivsel igen. Igen er et tæt samarbejde mellem skole og forældre afgørende for, at der arbejdes med de rette problematikker og tiltag. Skolen har mulighed for at bruge sine egne ressourcepersoner og egne midler (eks. en specialpædagogisk vejleder) til at give lærere/pædagoger og forældre værktøjer til, hvordan miljøet om barnet kan organiseres anderledes.

Andre gange kan barnets mistrivsel være af en grad, hvor der skal yderligere tiltag til. Så kan skolen kontakte Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og bede om specialpædagogisk rådgivning til både lærere og forældre. Hvis det viser sig at være nødvendigt, skal PPR hjælpe med at afklare, om barnet har et specialpædagogisk behov, som ikke kan imødekommes i en almindelig klasse.

Hvis det vurderes, at barnet har et specialpædagogisk behov, er det skolelederens ansvar, at eleven får den nødvendige støtte.

Det er skoleleder som, efter folkeskoleloven ([link](#)) og i tæt dialog med forældrene, træffer afgørelse om eleven skal have specialundervisning på skolen. Hvis eleven har behov for specialundervisning, der ikke kan dækkes på skolen, skal skoleleder indstille eleven til et specialundervisningstilbud i en specialklasse eller på en specialskole. I begge tilfælde træffes afgørelsen på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV) udarbejdet af PPR. Det er PPR, der træffer endelig afgørelse om elevens udfordringer bedst imødekommes i en specialklasse eller på en specialskole.

FRITIDSOMRÅDET

Første skridt vil altid være en dialog mellem forældre, skole, og fritidstilbuddet om, hvad der kan gøres for, at barnet/den unge kommer i trivsel igen. Det kan være at fritidstilbuddet bruger sine egne ressourcepersoner (eks. en specialpædagogisk vejleder) og egne decentrale støttemidler til f.eks. at tilpasse miljøet rundt om barnet/den unge andre muligheder for deltagelse en kortere periode. Nogle gange vil disse mindre ændringer være nok til at barnet/den unge kommer i trivsel igen.

Andre gange er de mindre ændringer, som fritidstilbuddet kan understøtte, ikke nok. Så vil fritidstilbuddet i stedet ansøge PPR om at tildele vidtgående støttemidler til barnet/den unge i en periode. Hvis PPR vurderer, at barnet er i målgruppen, kan der gives ekstra støttemidler i en kortere eller længere periode, som eks. kan bruges til at ansætte ekstra personale eller etablere andre aktiviteter i fritidstilbuddet.

4

MULIGHEDEN FOR SPECIALPÆDAGOGISK BISTAND UDENFOR ALMENTILBUDET

DAGTILBUDSOMRÅDET

Det er dagtilbudsleders ansvar at sikre, at et barn får den nødvendige støtte og mulighed for deltagelse i dagtilbuddet og dets fællesskaber. Hvis barnets specialpædagogiske behov ikke kan dækkes inden for dagtilbuddets almindelige rammer, skal barnet unge visiteres til et specialdagtilbud efter serviceloven ([link](#)). PPR skal udarbejde en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV) af barnet og har derefter kompetencen til at træffe en afgørelse. Afgørelserne efter serviceloven er forvaltningsretlige afgørelser, der kan påklages til Ankestyrelsen.

Specialdagtilbud (efter servicelovens § 32 [link](#))

Aarhus Kommune har tre specialdagtilbud, til børn med betydeligt og varigt fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne. Det er Specialbørnehaven Skovbrynet, Børnehaven Lystruplund og Børnehaven Thorshavnsgade. Udover specialdagtilbuddene findes der også almindelige dagtilbud, der har særlig viden om børn med handicap, nemlig Vuggestuen Trekanten og Børnegården Rundhøj. Der går lige nu ca. 90 børn i specialdagtilbuddene.

— **ca. 90 børn** —
GÅR LIGE NU I SPECIALDAGTILBUDDENE

Væksten i antallet af børn med specialpædagogiske behov øger dog efterspørgslen på pladser i specialdagtilbuddene. I januar 2022 står der aktuelt 54 børn på emneliste til et specialdagtilbud. Det forventes, at en stor andel af disse børn skal tilbydes en plads. Der foregår lige nu et arbejde for at etablere yderligere pladser, for at imødekomme det nuværende og fremtidige behov for specialdagtilbudspladser. Dette skal sikre en udvidelse af antallet af pladser i de kommende år. Det forventes at der etableres op til ca. 60 pladser frem imod 2024/2025.

— **ca. 60 pladser** —
FORVENTES AT BLIVE ETABLERET FREM IMOD 2024/25

SKOLEOMRÅDET

Hvis en elev på skolen har et specialpædagogisk behov, er det skolelederens ansvar, at eleven får den nødvendige støtte. Skoleleder skal da indstille barnet til PPR, som skal lave en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV). Dette er et lovkrav. På baggrund af PPV'en beslutter skoleleder at give støtten

- enten lokalt ved at tildele eleven specialundervisning på skolen (støtte i mindst 9 ugentlige undervisningstimer i den almindelige undervisning). Her træffer skoleleder afgørelsen.
- eller ved at indstille eleven til et specialundervisningstilbud uden for skolen i form af specialklasse eller specialskole. Her træffer PPR afgørelsen.

Efter folkeskolelovgivningen skal elever, der gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, være knyttet til enten en almindelig klasse eller en specialklasse. Specialklasserne i Aarhus Kommune er placeret på de almene folkeskoler. De skoler som har specialklasser kaldes for værtsskoler.

Specialklasser

Der er specialklasser på 23 ud af kommunens 45 folkeskoler. Når der er specialklasser på en folkeskole, kaldes skolen for en værtsskole. Der er 4-5 værtsskoler i hvert af de fem områder i Børn og Unge og skolerne fordeler sig geografisk over hele kommunen. Langt hovedparten af kommunens specialklasseelever går i den almene SFO på skolerne eller almene klubber (UngiAarhus), hvor der følger støttetimer med til eleven. I dette skoleår forventes det, at der går ca. 1200 elever i en specialklasse.

ca. 1200 elever

FORVENTES I DETTE SKOLEÅR AT GÅ I EN SPECIALKLASSE

Specialskoler

I Aarhus Kommune er der to specialskoler; Langagerskolen og Stensagerskolen, som er skole for de elever, som har de største specialpædagogiske behov. Langagerskolen er et tilbud til elever med svær ASF (autisme spektrum forstyrrelser) og svær ADHD (attention deficit / hyperactivity disorder). Stensagerskolen er et tilbud til elever med meget indgribende funktionsnedsættelser og som ikke er kognitivt alderssvarende. Begge skoler har en SFO tilknyttet. I dette skoleår forventes det, at der går ca. 500 elever i en specialskole.

ca. 500 elever

FORVENTES I DETTE SKOLEÅR AT GÅ I EN SPECIALSKOLE

FRITIDSOMRÅDET

Få børn og unge, eksempelvis fra kommunens specialskoler, kan have en så nedsat funktionsevne, at de ikke kan gå i en almindelig klub med ekstra støtte. De går i stedet i kommunens specialfritidstilbud, Klubben Holme Søndergaard.

Specialfritidstilbud (efter servicelovens § 36 [link](#))

På klubområdet har Aarhus Kommune et enkelt specialfritidstilbud. Klubben Holme Søndergaard er et specialpædagogisk fritidstilbud for unge mellem 13 og 20 år med fysisk eller psykiske handicap. I klubben går overvejende unge fra specialskolen Stensagerskolen. Der går ca. 60 unge i klubben Holme Søndergaard.

Kvaliteten af specialtilbuddene

Der vil altid være en gruppe af børn og unge, der har brug for særligt specialiserede tilbud, i form af specialklasser og -skoler. Men vi ved samtidig fra de såkaldte inklusionsopgørelser, at børn i specialklasser og specialskoler gennemsnitligt trives og lærer mindre end deres jævnaldrende kammerater i almenklasserne.

29,5 procent af eleverne i et specialundervisningstilbud siger, at de oplever lav livstilfredshed, mens dette kun gør sig gældende for 14,5 procent af eleverne i almenklasserne. Derudover overgår kun 43,5 procent af eleverne i et specialundervisningstilbud til en ungdomsuddannelse, mens dette sker for hele 89,5 procent af eleverne i almenklasserne. Derfor er det afgørende, at vi både har fokus på at skabe deltagelsesmuligheder for flest mulige børn i den lokale skolehverdag, hvor den lokale skole bliver første valget, og samtidig bliver klogere på, hvordan kvaliteten og fleksibiliteten i de specialiserede tilbud fortsat kan videreudvikles.

5

VISITATION TIL SPECIALTILBUD OG PPRS OPGAVER

Det er, som beskrevet tidligere, skoleleder som, efter folkeskoleloven, træffer afgørelse om eleven skal have specialundervisning på skolen.

Hvis eleven har behov for specialundervisning, der ikke kan dækkes på skolen, kan skoleleder indstille eleven til et specialundervisningstilbud i en specialklasse eller på en specialskole. Det er i dette tilfælde Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), der træffer endelig afgørelse om eleven skal have en plads i en specialklasse eller på en specialskole. Det er en forudsætning for at barnet gives specialundervisning, at PPR har udarbejdet en PPV.

Når det efter de almindelige procedurer er konstateret, at et barn eller ung har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, skal der ske visitation og træffes afgørelse om det rigtige tilbud til barnet eller den unge. Der skal således ske løbende visitation hele året og barnet eller den unge skal kunne starte i tilbuddet umiddelbart efter, at afgørelsen er truffet. Ankestyrelsen slog således i 2020 fast, at det ikke er lovligt at have ventelister, hvilket stiller store krav til planlægningen og udviklingen af kapaciteten på specialområdet.

Både skoleleders og PPRs afgørelser er forvaltningsretlige afgørelser, der kan påklages til Ankestyrelsen, Klagenævnet for Specialundervisning.

PPRS OPGAVER

PPR har opgaver i forhold til rådgivning, betjening af skoler, dag- og klubtilbud m.v., og træffer afgørelser, hvis en elev skal have en plads i specialklasse-/skole (PPR er myndighed, når der træffes en forvaltningsretlig afgørelse). Disse opgaver er lovbestemte i hhv. folkeskoleloven ([link](#)) og bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand ([link](#)). I Aarhus Kommune har PPR også udviklingsopgaver og økonomisk administration på specialområdet.

PPR giver lovbestemt generel rådgivning til dag- og klubtilbud og skoler samt forældre i forhold til børn og unge med specialpædagogiske behov. Specialpædagogisk bistand, herunder specialundervisning på almen skole eller i specialklasse/specialskole kræver, at der er lavet en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV). Denne foretages af PPR. PPR træffer på baggrund af en PPV (samt andet supplerende materiale) afgørelse om et barn fra 0-6 år skal tilbydes specialpædagogisk bistand i dagtilbuddet.

På skoleområdet træffer PPR afgørelser om et barn skal have specialundervisning i specialklasse/specialskole, når skoleleder har indstillet dette, jf. ovenfor. Herudover træffer PPR afgørelser om et barn/ung skal have en plads i specialdag- og klubtilbud efter serviceloven og målgruppevurderinger i forhold til hjemmetræning af børn. På skoleområdet skal der foretages revisitation på baggrund af en PPV årligt og to gange årligt på dagtilbudsområdet. PPR skal også i andre tilfælde udarbejde en PPV, herunder f.eks. før skoleleders iværksættelse af enkeltmandsundervisning og fritagelse for fag m.v.

PPR har herudover lovbestemte opgaver i forhold til afgørelser om undervisningstilbud, herunder revisitationer, til anbragte børn og unge både i og uden for kommunen. Disse opgaver er fastsat i bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder ([link](#)).

Det er også lovbestemt, at PPR har opgaver i forhold til frie og private grundskoler, efterskoler og frie fagskoler. PPR skal således yde rådgivning til skoler og forældre, herunder udtalelser til brug for skolernes ansøgning om tilskud til specialundervisning af elever, personlig assistance, hjælpemidler og befordring til/fra skole m.v. PPR yder også rådgivning og betjener private dagtilbud og selvejende institutioner. Herudover har PPR opgaver efter undervisningsmiljøloven i forhold til klager over håndtering af og forebyggelse af mobning (opgaven varetages i samarbejde med Sundhed).

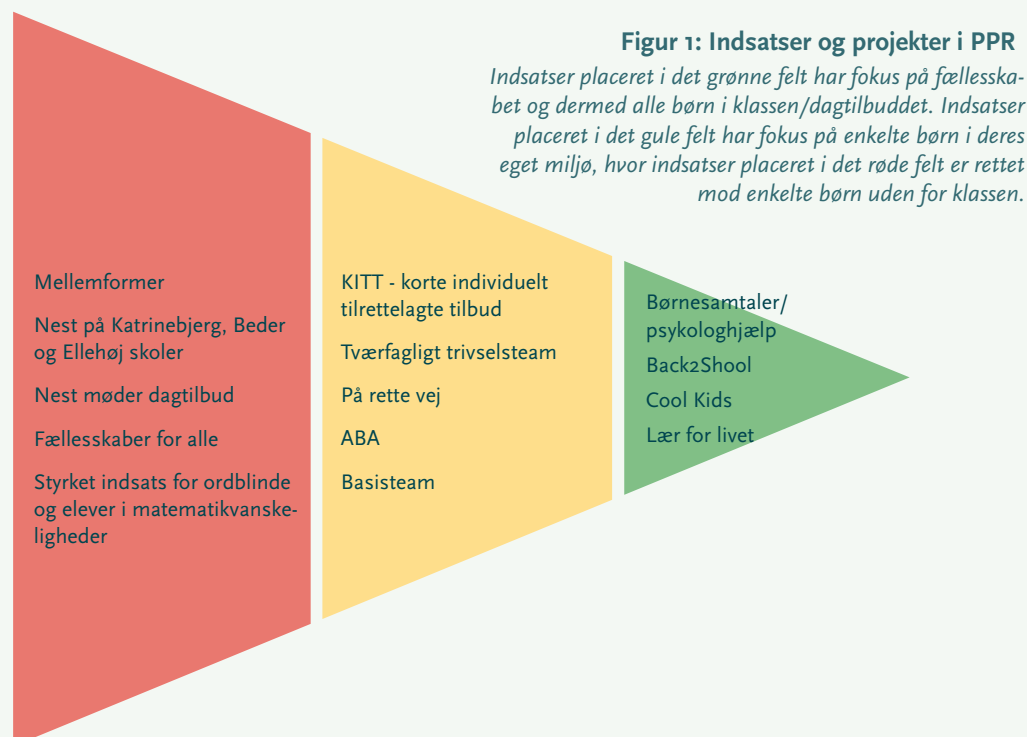
PPR administrerer overordnet økonomien på specialområdet, herunder ressourcer til specialklasser, specialskoler og de særlige puljer, hvorfra de decentrale enheder kan søge om tilskud til støtte i dag- og klubtilbud (støtteressourcer) samt tilskud til sygeundervisning, personlig assistance og enkeltintegration. Herudover har PPR udviklingsopgaver på specialområdet (se kort beskrivelse af udvalgte indsatser nedenfor i afsnittet *Øvrige indsatser på specialområdet i Børn og Unge*).

PPR er organiseret i 5 geografiske teams, primært bestående af psykologer, pædagogiske fagkonsulenter og tale-hørekonsulenter, som hver især er tilknyttet en eller flere skoler og/eller dagtilbud. Herudover består PPR af en Specialpædagogisk Sektion, som varetager betjeningen af specialklasser og -skoler, samt sektionerne *Udvikling og Tilsyn* og *Administrationen*.

ØVRIGE INDSATSER PÅ SPECIALOMRÅDET I BØRN OG UNGE

Udover PPRs lovbestemte rådgivnings-, -betjenings- og myndighedsopgaver, som er beskrevet ovenfor, har PPR en række andre indsatser og udviklingsprojekter.

Langt de fleste af indsatserne er byrådsbesluttede eller besluttet af Børn og Unges ledelse. Disse indsatser og projekter er kortlagt i figuren og uddybet nedenfor.

ARBEJDET MED MELLEMMFORMER

Over en treårig periode skal PPR samarbejde med samtlige skoler i Aarhus Kommune om at fusionere metoder fra det special- og almenpædagogiske område, hvilket skal bidrage til, at flest mulige børn kan gå i, udvikler sig og trives i den lokale folkeskole.

Læs mere om Mellemformer [her](#).

NEST

Siden 2014 har PPR arbejdet med at videreudvikle Nest-metoden fra New York til en Aarhus-model, som kan anvendes i både skole og dagtilbud. Nest i Aarhus arbejder med fire niveauer: Filosofisk grundlag, systemstrukturer, samarbejdsstrukturer og pædagogiske metoder. Målet er at skabe en bæredygtig skole- og institutionsudvikling, hvor der er fokus på læringsfællesskaber for alle elever i almenområdet.

Læs mere om Nest-metoderne og -værdierne [her](#).

NEST-ELEMENTER

Siden 2014 har PPR arbejdet med at videreudvikle Nest-metoden fra New York til en Aarhus-model, som kan anvendes i både skole og dagtilbud. Dette sker mhp. at skabe en bæredygtig skole- og institutionsudvikling, hvor der er fokus på læringsfællesskaber for alle elever i almenområdet.

Læs mere om Nest-metoderne og -værdierne [her](#).

NEST MØDER DAGTILBUD

I et pilotprojekt mellem PPR, børnehaven Thorshavnsgade og Katrinebjerg-skolen er Nest programmet oversat til 0-6 års området. På baggrund af erfaringerne fra pilotprojektet har PPR udviklet et kompetenceforløb for pædagogisk personale i dagtilbud.

Læs om kompetenceforløbet [her](#).

STYRKET INDSATS FOR ORDBLINDE OG ELEVER I MATEMATIKVANSKELIGHEDER

En indsats, som rummer forskellige elementer, der samlet skal styrke skoler, dagtilbud og fællesfunktionernes arbejde med elever i læse- og matematikvanskeligheder. Elementerne består bl.a. af kompetenceudvikling af pædagogisk personale, handleplaner, netværksdannelse, uddannelse og materialer. Indsatsen varetages i et samarbejde på af Kompetencecenter for læsning, PUF og PPR.

Læs mere om matematikindsatsen [her](#).

Læs mere om ordblindeindsatsen [her](#).

FÆLLESSKABER FOR ALLE (FFA)

FFA er kompetenceudvikling gennem praksisnære læringsforløb og lokal kapacitetsopbygning. Pædagogiske konsulenter og psykologer fra PPR faciliterer og udvikler konkrete indsatser i og materialer til skoler, dagtilbud og klubber mhp. at understøtte inkluderende miljøer.

Læs mere om FFA [her](#).

KITT – KORTE INDIVIDUET TILRETTELAGTE TILBUD

Et tilbud for elever, der udviser komplekse vanskeligheder og som er indstillet til et specialundervisningstilbud af distriktskolen. Indsatsen skræddersyes den enkelte elev og udføres i samarbejde mellem elev, forældre, skole, fritidstilbud, socialforvaltning og PPR.

ABA (APPLIED BEHAVIOUR ANALYSIS)

Et initiativ som skal bidrage til, at børn med autisme spektrum forstyrrelse, inkluderes og udvikler sig socialt og fagligt i kommunens almene dagtilbud og skoler. Kendetegne for målgruppen til et ABA-tilbud er, at børnene dels skal være berettigede til et § 32 tilbud i MBU, og dels skal være inden for målgruppen af børn, der kan modtage hjemmetræning fra MSB efter serviceloven § 32.

Læs mere om ABA [her](#).

BASISTEAM

Basisteamet består af en PPR-psykolog, en kommunal Børn og Unge-læge og en pædagogisk konsulent, som kan hjælpe i de tilfælde, hvor et barn har været i mistrivsel over længere tid. Et forløb indeholder en tværfaglig udredning og en efterfølgende vejledning til både hjem og skole/institution.

Læs mere om Basisteam [her](#).

TVÆRGÅENDE TRIVSELSTEAM

Et samarbejde mellem MBU og MSB, hvor faggrupper som lærere, socialrådgivere, pædagoger, familieterapeuter og psykologer samarbejder om helhedsorienterede indsatser for de børn, som har meget fravær og ikke trives.

Læs mere om det tværgående trivselsteam [her](#).

BACK2SCHOOL

Back2School er et tilbud om hjælp til at komme tilbage i skole for elever, der har meget fravær. Et Back2School forløb strækker sig over ca. tre måneder og sker i samarbejde mellem eleven, forældre, skole og en PPR-psykolog. I efteråret 2020 permanentgjorde byrådet Back2School som en fast del af Børn og Unges tilbud.

Læs mere om Back2School [her](#).

LÆR FOR LIVET

Et socialt investeringsprojekt, der skal understøtte anbragte børn og børn med sociale foranstaltninger i deres faglige, personlige og relationelle udvikling gennem mentorordning og forskellige camps. Visitering af børn til projektet startes primo 2022.

Læs om det nationale initiativ Lær for livet [her](#).

COOL KIDS

Cool Kids er gruppeforløb for børn i alderen 7-17 år, som er i mistrivsel og oplever angst, der hæmmer dem i deres væren, udvikling og læring. Børnenes forældre deltager også i gruppeforløbet. Cool Kids er pt. et midlertidigt tilbud i PPR, da Aarhus Kommune har modtaget tilskud fra satspuljen til støtte af implementering af lettere behandlingstilbud i PPR i perioden 2020-2022. Der er derfor kun planlagt og finansieret gruppeforløb til og med årets udgang.

Læs mere om Cool Kids [her](#).

BØRNESAMTALER / GRATIS PSYKOLOGHJÆLP

Børnesamtaler er gratis psykologhjælp til børn under 15 år. Et barn kan få op til fem gratis samtaler med en PPR-psykolog. Der er stor efterspørgsel på dette tilbud, hvorfor ventetiden aktuelt er 6-8 måneder.

Læs mere om børnesamtaler [her](#).

PÅ RETTE VEJ

Et midlertidigt helhedstilbud til unge ml. 13 og 16 år, som har behov for et særligt individuelt tilrettelagt specialpædagogisk undervisningstilbud for en kortere periode. De unge i denne målgruppe er ofte i stor mistrivsel og kriminalitetstruede. Indsatsen består af flere delelementer såsom kontaktperson, individuel undervisning og arbejdspraktik eller anden relevant aktivitet.

6

LOVGIVNING, NØGLETAL OG ØKONOMI PÅ SPECIALOMRÅDET

Lovgivningsmæssige rammer for opgaver på specialområdet

Byrådets ansvar på specialområdet

Nøgletal for specialområdet

Økonomi for specialområdet

LOVGIVNINGSMÆSSIGE RAMMER FOR OPGAVER PÅ SPECIALOMRÅDET

Folkeskoleloven ([link](#)) og dagtilbudsloven ([link](#)) sætter de overordnede rammer for arbejdet med de børn og unge, der har særlige behov - specialområdet. Herudover har Børn og Unge opgaver i forhold til serviceloven ([link](#)), som sætter rammerne for specialdagtilbud og specialklubtilbud.

Byrådets ansvar på specialområdet

Byrådet skal efter folkeskoleloven sørge for, at børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i en specialklasse eller på en specialskole.

Der skal desuden gives specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 ugentlige undervisningstimer. Børn, der har brug for støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt, skal have støtten inden for rammerne af den almindelige undervisning. Byrådet skal også sørge for specialpædagogisk bistand til børn i alderen 0-6 år, der går i dagtilbud (dagpleje, vuggestue eller børnehave).

Byrådet skal samtidig sikre, at der er de nødvendige pladser i dag-, fritids- og klubtilbud til børn og unge med handicap (varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne). Disse børn og unge har et særligt behov for støtte eller behandling som ikke kan imødekommes i et alment dag-/klubtilbud. I stedet skal de, efter serviceloven, tilbydes en plads i et specialdag- og klubtilbud

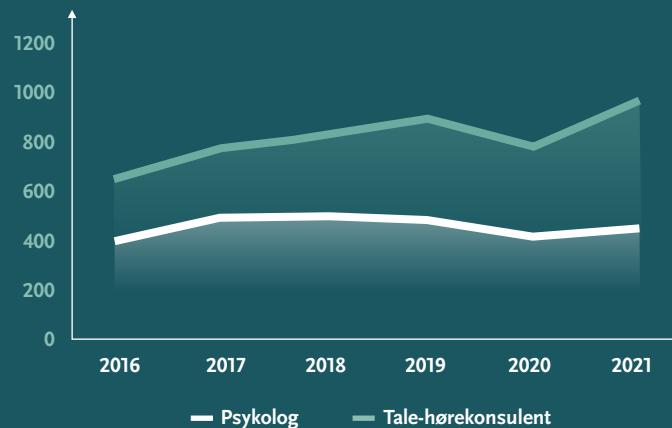
Efter dagtilbudsloven skal byrådet desuden sikre, at børn og unge under 18 år, der har behov for støtte i et dag- fritids- eller klubtilbud for at kunne trives og udvikle sig, tilbydes støtte.

NØGLETAL FOR SPECIALOMRÅDET

Udviklingen i indstillinger til PPR

PPR modtager en lang række henvendelser fra dagtilbud, skoler og UngiAarhus. Henvendelser, som vedrører enkeltbørn, bliver der oprettet en sag på. Henvendelsen kan f.eks. vedrøre, at et dagtilbud eller en skole ønsker at drøfte et barn på et møde med barnets forældre og PPR. Nogle af henvendelserne bliver efterfølgende til indstilling til pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV) af barnet. I 2021 modtog PPR ca. 3.300 henvendelser i alt.

Figur 1: Udvikling i indstillinger til tale-hørekonsulenter og psykologer fra 2016 til 2021

Kilde: Udtræk fra PPRs fagsystem Kingo

Som figuren viser, er der sket et fald i antallet af indstillinger fra 2019 til 2020, og en stor stigning i antallet af indstillinger fra 2020 til 2021. De færre indstillinger i 2020 hænger formentlig sammen med nedlukningen som følge af corona, som er blevet udskudt til 2021. Det skal bemærkes, at der fra 2020 til 2021 også er en stor stigning i antallet af øvrige henvendelser til både psykologer og tale-hørekonsulenter.

En stigning i antallet af børn og unge, som indstilles til PPR medfører, at der også er en betydelig stigning i antallet af børn og unge, som har brug for et specialpædagogisk tilbud uden for almenområdet, dvs. en plads i en specialklasse, en specialskole eller i et specialdagtilbud. Aarhus Kommune driver eksempelvis 41 flere specialklasser i skoleåret 2021/2022 end vi gjorde for 5 år siden. Det er en stigning på 34 %. Denne tendens er landsdækkende, men udgør stadig en stor udfordring for Aarhus Kommune.

Dette er baggrunden for at byrådet, i forbindelse med budgetforliget for 2021, bestilte en analyse af hele specialområdet, som præsenteres på udvalgmødet d. 9. februar. Her vil udviklingen på området og hvilke konsekvenser den har for børn, unge, forældre, skoler/dagtilbud/fritidstilbud og PPR, blive udfoldet mere.

ØKONOMI FOR SPECIALOMRÅDET

Økonomien for specialområdet er delt op i hhv. specialundervisningsområdet og handicapområdet.

Specialundervisningsbudgetterne er hovedsageligt målrettet skolerne, hvorimod budgetter på handicapområdet er målrettet støtte i dag-, SFO- og fritidstilbud. For begge områder gælder det, at budgetterne bliver børnetalsreguleret, og at mer- og mindreforbrug afholdes inden for Børn- og Unges samlede økonomiske ramme.

Tabel 4: Samlet budget for specialområdet i 1.000 kr. (2021-priser)

BUDGET	2021	2022
Specialundervisning – skole	443.602	450.568
Handicapmidler:		
- Dagtilbud	188.244	182.175
- SFO og Klub	235.134	229.944
Samlet budgetramme	866.980	862.687

Specialundervisning - skole

Budgettet til specialundervisning kan yderligere splittes op i nedenstående større budgetområder:

Tabel 5: Budgetramme for specialundervisningstilbud 2021 og 2022 og skoleåret 2021/2022 i 1.000 kr. (2021-priser)

BUDGET	2021/2022	2021	2022
Skoler			
Specialundervisning og lokale specialpædagogiske indsatser	320.118	310.008	317.626
Specialtilbud mv.			
Specialskoler, interne skoler, specialundervisning for førskolebørn og hjælpemidler	133.214	133.594	132.942
Samlet budgetramme	453.332	443.602	450.568

Note: Tal fra planlægning af skoleår 21/22, hvorfor 20 mio. kr. fra budgetforlig 2022 ikke er indregnet i tabellen. Denne opdateres ifm. planlægning af skoleåret 2022/2023.

Hvad budgetterne ikke viser er, at når udgifterne til specialklasser og -skoler stiger, så reduceres der tilsvarende i skolernes støtte- og betalingsbudgetter til køb af specialklassepladser og iværksættelse af lokale specialpædagogiske indsatser. Der planlægges altid med balance på området, hvorfor stigende udgifter til specialskoler/specialklasser afspejles i merudgifter som skal afholdes indenfor skolernes samlede budgetter.

I skoleår 2021/2022 viser det sig ved, at Børn og Unge forventes at anvende ca. 225 mio. kr. på drift af specialklasser og ca. 133 mio. kr. på drift af specialskoler mv., hvilket er en stigning på 22 mio. kr. fra sidste skoleår, som vil skulle findes indenfor skolernes egne budgetter. Dette forringer skolernes mulighed for at finansiere forebyggende, lokale tiltag.

Væksten på 22 mio. kr., skal derudover ses i sammenhæng med, at skolernes merudgifter i 2020/21 til specialklasser var på ca. 46 mio. kr. Specialundervisningsområdet er ifm. budgetforliget for 2022 tilført 20 mio. kr. for netop at imødegå de stigende udgifter for skolerne til specialundervisning, men jf. ovenfor dækker det kun en mindre del af merudgiften.

Introduktionstema: Specialområdet i Børn og Unge

Børn og Unge-udvalget den 9. februar 2022

Oplæggets indhold

1. Specialområdet i Børn og Unge

- Kort intro med faktuel information. Se også baggrundsnotatet.

2. Eksempler på politiske fokusområder

- Nedslag på politiske sager og forslag fra det afgående byråd/udvalg.

3. Eksempler på aktuelle sager og temaer

- Nedslag på sager/temaer, der rækker ind i den nye byråds/udvalgsperiode.

Specialområdet i Børn og Unge - FAKTA

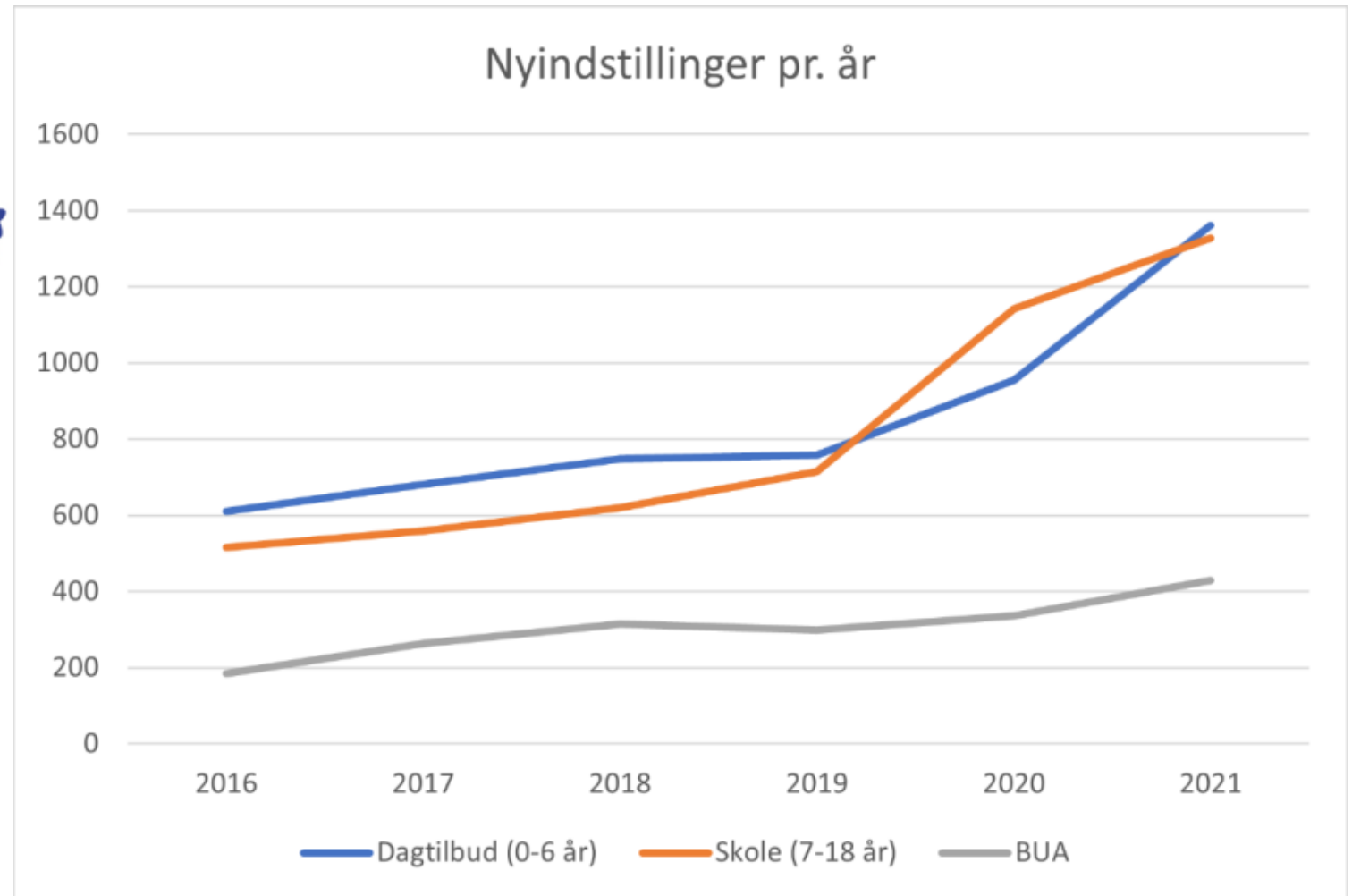
Overordnede rammer

- *Lovgivningsmæssige rammer for opgaver på specialområdet*
- *Byrådets ansvar på specialområdet*
- *Skoleleder, dagtilbuds-, klubtilbudsleders ansvar*
- *Visitation og krav til kapacitet*
- *PPR - Pædagogisk Psykologisk Rådgivning*

Nøgletal – stor vækst i antallet af børn og unge med behov for ekstra støtte

Figur 1: Udvikling i antallet af indstillinger til PPR, 2016-2021.

Nøgletal – stor vækst i antallet af børn og unge med behov for ekstra støtte

Konsekvenser af det stigende antal børn og unge med behov for ekstra støtte

- Stort pres på særligt skolernes økonomi
- Større krav til almenmiljøerne i dagtilbud, skoler og fritidstilbud
- Manglende tid og ressourcer vanskeliggør fokus på det tidlige, forebyggende arbejde
- PPRs medarbejdere er pressede på tid og ressourcer
- Familier presses af, at de og deres børn oplever ventetid, hvilket kan medføre at børnenes mistrivsel forværres.

Børnesyn

- Børn er mere ens end forskellige
- Børn lærer og trives i fællesskaber
- Børn er ikke problemet. De viser problemet
- Børn gør, hvad de kan. Det er de professionelle, der kan gøre noget andet

2. Eksempler på politiske fokusområder

Eksempler på politiske fokusområder

- Hvad har fyldt på Børn og Unge-udvalgsmøderne 2018-2021?

- Arbejdet med mellemformer i skolerne (læs mere [her](#))
- Nest og nest-elementer i både dagtilbud og skoler (læs mere [her](#).)
- Gratis psykologhjælp (børnesamtaler) (læs mere [her](#))
- Tværgående trivselsteam (læs mere [her](#))
- Psykisk sårbarhed og mental sundhed blandt børn og unge
- Processen for visitation til specialklasser (læs mere [her](#))
- Indsatsen for ord- og talblinde elever (Læs mere om matematikindsatsen [her](#) og om ordblindeindsatsen [her](#).)

3. Eksempler på aktuelle sager og temaer

Eksempler på aktuelle sager og temaer

- Analyse af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR (læs evt. mere [her](#))
- Pres på det specialpædagogiske område
- Pres på PPR
- Arbejdet med mellemformer (læs evt. mere [her](#)) og Nest

Afrunding og eventuelle spørgsmål

Punkt 4: Forberedelse til byrådsmødet den 2. februar

Punkt 5: Eventuelt